

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

Bakalářská práce

2019

Patricie Lengyelová

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Katedra evropských studií

**Odraz baskické autonomie ve španělských a
baskických médiích**

Bakalářská práce

Autor práce: Patricie Lengyelová

Studijní program: Mezinárodní teritoriální studia

Vedoucí práce: PhDr. Martin Mejstřík

Rok obhajoby: 2019

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 9. května 2019

Patricie Lengyelová

Bibliografický záznam

LENGYELOVÁ, Patricie. *Odras baskické autonomie ve španělských a baskických médiích*. Praha, 2019. 58 s. Bakalářská práce (Bc.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra evropských studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Martin Mejstřík.

Rozsah práce: 111 755 znaků

Anotace

Tato bakalářská práce analyzuje způsob, jakým středově orientovaná španělská média El País a El Diario Vasco portrétovala autonomní tendence v Baskicku, se zaměřením na referendum o Statutu autonomie v roce 1979. Cílem je podat analýzu článků týkajících se tohoto tématu v metodologii diskurzivní analýzy. V teoretickém úvodu práce definuje pojmy jako jsou regionalismus, nacionalismus, a další. K uvedení do kontextu slouží politicko-historická charakteristika vývoje v Baskicku. V analytické části se pak práce zaměřuje na období tři měsíce před referendem po ratifikaci Statutu autonomie v Kongresu a Senátu. Analyzovanými jednotkami byly úvodníky vydané oběma deníky, stejně tak jako subjektivní hodnotící prvky obsažené v člancích týkajících se baskické autonomie. Práce se zamýšlí nad vlivem médií na společenský konsenzus a nad jejich objektivitou a dochází k závěru, že ačkoliv oba deníky podporovaly vytvoření baskické autonomie, regionální deník El Diario Vasco kladl důraz na neutralitu a toleranci jak názorů pro i proti autonomii. Naproti tomu El País tvrdě odsuzoval strany odmítající hlasovat ve prospěch autonomie a propagoval přijetí autonomie jako jediné možné řešení.

Annotation

This bachelor thesis analyses the way in which the centrally oriented Spanish media El País and El Diario Vasco portrayed the autonomous tendencies in the Basque Country, focusing on the referendum on the Statute of Autonomy in 1979. The aim is to give analysis of published articles on this subject in the methodology of discourse analysis. In the theoretical introduction the thesis defines terms such as regionalism, nationalism, and others. The contextualization is characterized by the political-historical characteristics of the development of the Basque Country. In the analytical part the thesis focuses on the period of three months before the referendum until the ratification of the Statute of Autonomy in Congress and the Senate. The main analysed articles were editorials published by both journals, as well as subjective elements contained in articles on Basque autonomy. The thesis reflects on the influence of media on social consensus and on their objectivity and concludes that although both diaries supported the creation of Basque autonomy, the regional newspaper El Diario Vasco emphasized its neutral stance and tolerance to both sides, for and against the autonomy. El País, on the other

hand, strongly condemned the parties that were refusing to vote in favor of autonomy and propagated the approval of autonomy as the only possible solution.

Klíčová slova

Španělsko, Baskicko, média, autonomie, referendum, moderní historie

Keywords

Spain, Basque Country, media, autonomy, referendum, modern history

Title

Reflection of Basque autonomy in Spanish and Basque media

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce PhDr. Martinovi Mejstříkovi za konzultace a připomínky k práci.

Obsah

1	Úvod.....	2
1.1	Rešerše literatury	4
1.2	Španělské státní zřízení.....	6
1.3	Historicko-politický vývoj Baskicka	8
2	Teoretický kontext	12
2.1	Základní pojmy	12
2.2	Baskický statut autonomie	14
2.3	Politická situace v Baskicku na konci 70. let.....	16
3	Analýza	19
3.1	Metodologie práce	19
3.2	Vybraný vzorek.....	21
3.3	Analýza textů	27
	Závěr	45
	Summary	47
	Seznam použitých zdrojů.....	49
	Seznam příloh	58

1 Úvod

Téma autonomismu či separatismu v Evropě, a zejména ve Španělsku, je po desetiletí stále velmi relevantním a neutuchajícím problémem. Za jeden z těchto „problematických regionů“, které jsou negativně zapsány do povědomí společnosti, se dá považovat zejména Baskicko. Tato bakalářská práce se zaměřuje na období přetvoření baskického regionu na autonomní společenství v rámci Španělska na konci 70. let minulého století. Jelikož Baskicko získalo Statutem autonomie jedny z nejširších pravomocí ze všech španělských regionů, přišlo mi vhodné zkoumat, jaká o něm probíhala debata.

Vytkla jsem si za cíl zjistit, jakým způsobem informovala vybraná média El País a El Diario Vasco o událostech spojených s autonomií či Statutem autonomie Baskicka, a zda na ně zaujímala hodnotící postoj, spolu s doplňující otázkou, jaká probíhala v těchto médiích debata o autonomii Baskicka. Rozhodla jsem se na ně zaměřit z toho důvodu, že představovala v daném období hlavní prostor (jakési fórum) pro vyjádření rozdílných politických názorů a pro diskuzi o politickém dění v zemi. Pokud je tedy cílem práce rozbor postoje na autonomii ve Španělsku v 70. letech, neexistuje vhodnější předmět analýzy než média. Tato konkrétní média byla vybrána na základě jejich čtenosti, výběr byl taktéž podmíněn přístupností článků. Specifikům těchto médií se práce věnuje níže.

Ačkoliv je práce koncipovaná jako mediální reflexe a zároveň historický rozbor, představuje politologickou úvahu nad vlivem nově vzniklých médií ve Španělsku během demokratizačního procesu na společenský konsenzus ohledně autonomie Baskicka. Spojuje tímto tedy několik směrů sociálních věd. Primárním zdrojem pro analýzu jsou vybrané články z archivů obou deníků. V první řadě je ale důležité vytyčit si a vysvětlit základní pojmy, které se v práci následně vyskytují, stejně tak jako politický a historický kontext. V druhé části práce analyzuji obsah článků týkajících se baskické autonomie v rámci diskurzivní analýzy a porovnávám závěry z obou deníků mezi sebou.

Dá se předpokládat, že díky tomu, že je El Diario Vasco regionální baskický deník, bude obsah jeho článků podporovat vytvoření autonomie pro region a bude se tomuto tématu důkladně věnovat. U El País očekávám nižší zaujatost tématem, i nižší názorové vyhranění, avšak jelikož je El País prodemokratickým a podobně zaměřeným deníkem

jako El Diario Vasco, taktéž u něj naleznou ve člancích podporu autonomii a Statutu autonomie. Ačkoliv předpokládám, že deníky zaujmou velmi podobné postoje, je zajímavé zjistit, jaký je rozdíl v přístupu k autonomii Baskicka baskického deníku a celostátního deníku.

Původní náplní práce bylo zabývat se baskickým separatismem v letech 1978 až 1982; avšak v průběhu zpracovávání podkladů pro analýzu bylo zkoumané období konkretizováno na 25.07 - 13.12.1979 z důvodu změny profilace práce na autonomii Baskicka namísto separatismu, a zaměření se na referendum o autonomii Baskicka, které proběhlo v tomto období. Tato změna vyplynula ze zjištění, že by bylo nutné během výzkumu filtrovat nepřeberné množství článků týkajících se separatismu v Baskicku, které je nevhodné pro rozsah bakalářské práce. Změna zaměření ze separatismu na autonomii je odůvodněna tím, že cílem práce není popis mediálního odrazu teroristické aktivity skupiny ETA, která je však pevně spjatá s tématem separatismu v Baskicku. Zaměřením na separatismus bych se musela zaměřit i na její aktivitu, a tím bych se odchýlila od záměru práce. Dalším důvodem je fakt, že již mnoho prací v minulosti zkoumalo právě otázku terorismu, násilí a bezpečnosti týkající se aktivity ETA, a tak není tolik zajímavým či originálním tématem k rozboru. Naproti tomu autonomismus v Baskicku se snažil dosáhnout svých cílů skrze dialog a toleranci, odmítal jít cestou násilí; z tohoto důvodu je na místě snažit se nahlédnout na tuto problematiku skrze jeho perspektivu.

1.1 Rešerše literatury

Hlavní část práce je založena na analýze primárních pramenů, a to článků z digitálních archivů novin El País a El Diario Vasco. Dalšími z primárních zdrojů, ze kterých práce čerpá, jsou i dokumenty jako Španělská ústava z roku 1978¹ či Statut autonomie Baskicka z roku 1979.² Text těchto dokumentů byl využit pro uvedení do teoretického kontextu španělského státního zřízení a pro vysvětlení významu autonomie pro Baskicko.

Pro účel vysvětlení základních pojmů důležitých pro teoretický rámec práce je využito sekundárních pramenů, které jsou z velké části v anglickém jazyce, avšak nechybí ani zdroje psané v českém jazyce. Pramenů v českém jazyce je v práci využito pro uvedení do politického kontextu. Významným pramenem, ze kterého jsem čerpala informace o politickém vývoji Baskicka, je zejména publikace *Komparace politických systémů* od Blanky Říchové.³ Ta poskytuje detailní rozbor španělského politického systému a jak se proměňoval. Dalším důležitým česky psaným pramenem pro pochopení problematiky je kniha Maxmiliána Strmisky *Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury*.⁴ Z ní jsem čerpala konkrétní informace o historii a vývoji politických stran v Baskicku, stejně tak jako z knihy týkající se stejné problematiky *Stranické systémy v rekonstrukci: Belgie, Itálie, Španělsko, Československo, Česká republika* od autora Jiřího Kunce.⁵ Kompilací definic politických uskupení v Baskicku z těchto dvou knih jsem vytvořila obecný přehled politické situace na konci 70. let v Baskicku.

Co se týče cizojazyčných sekundárních pramenů, využila jsem jich zejména při mapování historického, kulturního a politického kontextu (jako třeba publikace *Reclaiming Basque Language, Nation, and Cultural Activism* autorky Jacqueline Urla,⁶

¹ „Constitución“, Španělská ústava 1978, Congreso, http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/Norm/const_espa_texto_ingles_0.pdf.

² „Estatuto de Autonomía de País Vasco“, Statut autonomie Baskicka 1979, Congreso, http://www.congreso.es/consti/estatutos/ind_estatutos.jsp?com=76.

³ Blanka Říchová, 2004, *Komparace politických systémů II.*, Praha: Economica, 163-176.

⁴ Maxmilián Strmiska, 1998, *Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko*, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 28-39.

⁵ Jiří Kunc, 2000, *Stranické systémy v rekonstrukci: Belgie, Itálie, Španělsko, Československo, Česká republika*, Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 262.

⁶ Jacqueline Urla, 2012, *Reclaiming Basque Language, Nation, and Cultural Activism*, Reno, University of Nevada Press, 3.

Spanish Politics: Democracy After Dictatorship autora Omara Encarnación⁷ či *The Basques, the Franco years and beyond* od Roberta P. Clarka⁸), při charakteristice a klasifikaci španělských médií, s využitím množství publikací, zejména *Comparing media systems: Three models of media and politics* autorů Daniela C. Hallina a Paola Manciniho,⁹ *Democracy and the Media: A Comparative Perspective. Communication, Society and Politics* od Richarda Gunthera a Anthonyho Mughana¹⁰ či publikace autora Jana Mansvelt-Becka *Territory and Terror: Conflicting Nationalisms in the Basque Country*,¹¹ a při teoretickém definování zvolené metody práce, za pomoci knihy *Discourse Analysis as Theory and Method* od autorek Marianne Jorgensenové a Louise Phillips¹² a knihy *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions* od Johna W. Creswella.¹³ Čerpala jsem však taktéž z publikací v českém jazyce zabývajících se kvalitativním výzkumem, které i citovaly výše zmíněné autory. V úvodu do kvalitativní analýzy byla velmi nápomocná publikace Jana Hendla *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*.¹⁴ Zajímavým zdrojem se ukázal být i rozbor diskurzivní analýzy ze sborníku *Miscellanea sociologica 2006* od autora Martina Vávry nazvaný *Tři přístupy k analýze diskurzu – neslučitelnost nebo možnost syntézy*,¹⁵ ze které jsem čerpala informace o druzích diskurzivní analýzy. V práci jsem taktéž využila zdrojů jako jsou *Slovník mediální komunikace*,¹⁶ slovníku Real Academia Española *Diccionario de la lengua española*¹⁷ či Salem Press Encyclopedia pro vysvětlení některých pojmů a výrazů.

⁷ Omar G. Encarnación, 2008, *Spanish Politics: Democracy After Dictatorship*, Polity, 40.

⁸ Robert P. Clark, 1979, *The Basques, the Franco years and beyond*, Reno, University of Nevada Press, 213-15.

⁹ Daniel C. Hallin, & Paolo Mancini, 2004, *Comparing media systems: Three models of media and politics*, New York, NY: Cambridge University Press, 26-33.

¹⁰ Richard Gunther & Anthony Mughan, 2000, *Democracy and the Media: A Comparative Perspective. Communication, Society and Politics*, Cambridge: Cambridge University Press, 45-51.

¹¹ Jan Mansvelt-Beck, 2005, *Territory and Terror: Conflicting Nationalisms in the Basque Country*, Routledge Advances in European Politics, London: Routledge. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&profile=eds>, 55-56.

¹² Louise Phillips & Marianne W. Jørgensen, 2002, *Discourse Analysis as Theory and Method*, London: Sage Publications, 9.

¹³ John W. Creswell, 1998, *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions*. Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc, 12.

¹⁴ Jan Hendl, 2016, *Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace*, Praha: Portál, 50-54.

¹⁵ Martin Vávra, 2006, *Tři přístupy k analýze diskurzu – neslučitelnost nebo možnost syntézy?* V: R. Tichý ed. "Miscellanea Sociologica 2006", Praha: Fakulta sociálních věd UK, 49-65.

¹⁶ Irena Reifová, 2004, *Slovník mediální komunikace*. [s.l.]: Portál.

¹⁷ "Diccionario de la lengua española", Online, Real Academia Española, <https://dle.rae.es/?id=054E95G>.

1.2 Španělské státní zřízení

Před charakteristikou politické situace v Baskicku a Statutu autonomie je potřeba nejdříve popsat španělské státní zřízení, stejně tak jako ústavu, která vznik Statutu umožnila. Moderní politický systém Španělska se začal vytvářet už během 19. století, významnou událostí bylo vypracování liberální ústavy protinapoleonsky orientovaným Parlamentem v roce 1812 v Cádizu. Ta však Španělsku nepřinesla mír a stabilitu, naopak se stala předmětem sporu mezi Parlamentem, politickými stranami a panovníkem. Panovník však měl pravomoc jmenovat a rozpouštět vládu, a tak si musel hledat Parlament spojence jinde (často z řad členů armády). Díky zapojení armády se staly v tomto období mechanismy politické změny vojenské puče, konkrétně tzv. svolání či vyslovení (*pronunciamiento*). Po rozsáhlém puči z roku 1868, při kterém sesadili panovníka, vyhlásili Španělsko republikou. Ta ale neměla dlouhého trvání kvůli vnitřním politickým rozporům. V roce 1875 se tedy Španělsko vrátilo k monarchistickému politickému systému, a aby se do budoucna zabránilo armádním pučům, byl král jmenován i hlavou armády. Vláda se po evropském vzoru začala striktně vymezovat na liberály a konzervativce, a autoritářsky potlačovala regionální, socialistické či anarchické organizace – ne však zákazy, ale pomocí podvodů v hlasování a korupce.¹⁸ Další vývoj je již popsán v úvodu této práce, v části „historický kontext separatismu v Baskicku“. Je však vhodné blíže charakterizovat politické zřízení ve Španělsku po konci frankistického režimu.

Role oficiální hlavy státu se podle původního Francova plánu ujal Juan Carlos I., čímž se obnovila původní bourbonská dynastie na Španělském trůnu. Ačkoliv se nesetkal se značnou podporou frankistických politiků, oznámil nový demokratický kurz státu, zahájil realizaci svého plánu demokratizace skládající se z několika etap a jmenoval namísto premiéra Navarra svého kandidáta Adolfa Suaréze.

V prvních svobodných volbách měla největší podporu Strana demokratického středu (*Unión de Centro Democrático*, UCD), jejíž předseda byl Suaréz; upevnil tak svou pozici premiéra vlády. Dalšími stranami zastoupenými v Parlamentu byly tradiční sociálně-demokratická strana Španělská socialistická dělnická strana (*Partido Socialista Obrero Español*, PSOE), konzervativní Lidová aliance (*Alianza Popular*, AP), Komunistická strana Španělska (*Partido Comunista Español*, PCE), Socialistický svaz a

¹⁸ Blanka Řichová, 2004, Komparace politických systémů II., Praha: Economica, 163-172.

Levicová demokratická fronta. Z regionálních stran se do Parlamentu dostaly i strany Demokratická konvergence Katalánska (*Convergència Democràtica de Catalunya*) a Baskická národní strana (*Euzko Alderdi Jeltzalea – Partido Nacionalista Vasco*, EAJ–PNV).¹⁹

Takto utvořená menšinová vláda začala pracovat na návrhu demokratické ústavy. Její první návrh byl zveřejněn v lednu 1978 a na základě celostátního referenda, které ji schválilo, byla králem v prosinci stejného roku. Tato ústava hned v prvním článku klade důraz na svobodu, spravedlnost, rovnoprávnost a politický pluralismus. Dále ustavuje Španělsko jako parlamentní monarchii a určuje, že pravomoci státu vychází od moci svěřené do rukou občanů. V části týkající se územní organizace státu nazývá Španělsko unitárním, ale velmi decentralizovaným státem – de facto federací, která se však liší od jiných federativních států tím, že stát rozděluje na autonomní oblasti (stává se tímto státem autonomií, *Estado de las autonomías*).²⁰ Tuto klauzuli nadšeně přivítalo kromě jiných regionů hlavně Baskicko a Katalánsko, jelikož poprvé za posledních 40 let získaly možnost vydobýt si autonomii.

Struktura politického zřízení Španělska po schválení ústavy byla tedy následující: Hlavou státu je panovník, zároveň je i velitelem ozbrojených sil, jmenuje a přijímá velvyslance, jmenuje kandidáta na předsedu vlády a poté, co je schválen, jmenuje navržené kandidáty na posty ministrů. Pokud kandidát na předsedu vlády není během dvou měsíců schválen, král rozpouští Parlament a vyhláší nové volby. Taktéž má pravomoc vyhlásit referenda či udělovat milosti. Hlavní slovo ve výkonné moci má však vláda, král je víceméně pouze symbolem státu.

Parlament (*Cortes Generales*), který se skládá z horní komory (Senát – *Senado*) a dolní (Sněmovna poslanců – *Congreso de Diputados*), představuje ve španělském politickém systému zákonodárnou moc a má výraznější pravomoci než ta výkonná. Zástupci v Parlamentu jsou voleni na čtyři roky a část senátorů je volena z řad jednotlivých autonomních komunit. Senát však má výrazně menší pravomoci než Sněmovna poslanců – pokud nesouhlasí s nějakým zákonem, Sněmovna poslanců může pouhou většinou hlasů vetovat jeho rozhodnutí a zákon projednat znovu. Jedinou větší

¹⁹ Blanka Řichová, 2004, Komparace politických systémů II., Praha: Economica, 176.

²⁰ *Constitución*, 1978, Congreso,

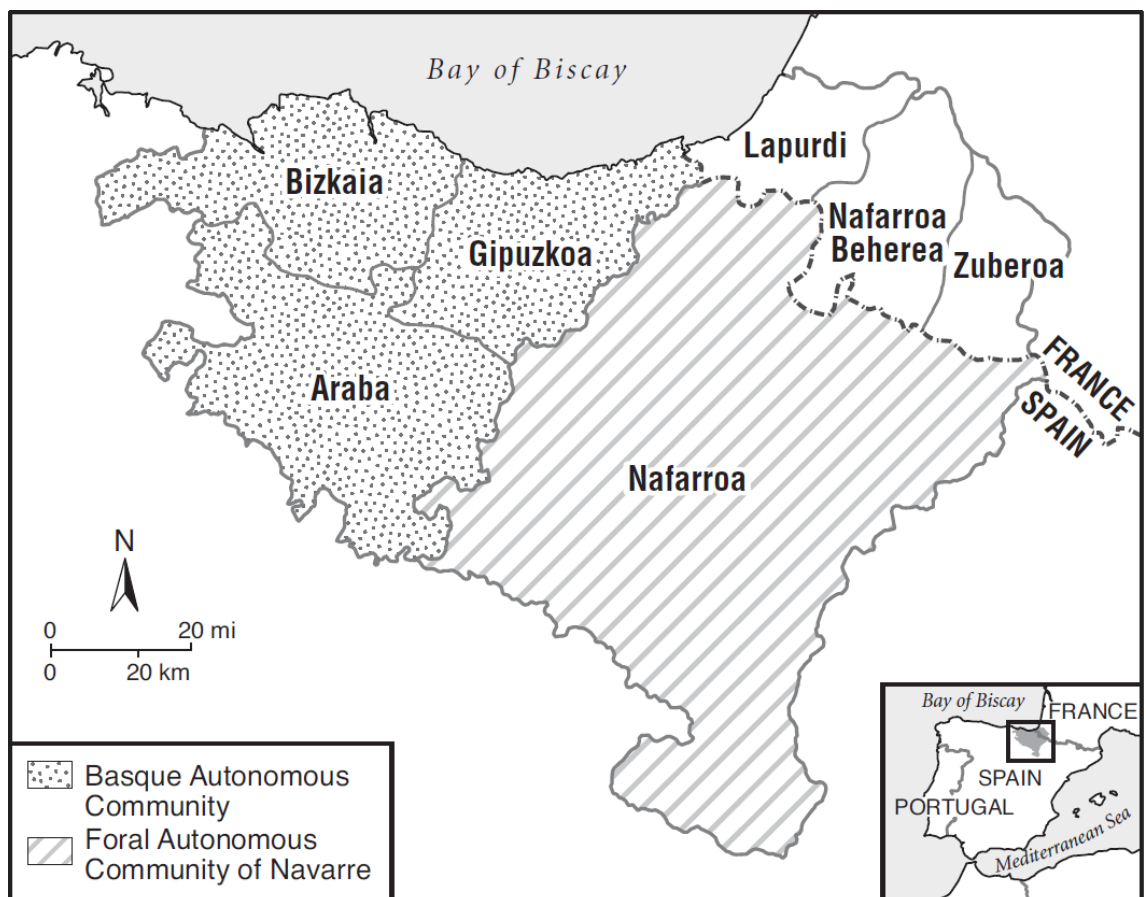
http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/Norm/const_esp_texto_ingles_0.pdf.

pravomocí Senátu je přijímání ústavních dodatků. Třetím pilířem je soudnictví, v němž je vrcholným orgánem Nejvyšší soud. Ten rozhoduje o záležitostech s výjimkou těch ústavních, o těch rozhoduje Ústavní soud. Jeho úkolem je rozhodovat o ústavnosti zákonů a řešit kompetenční spory mezi státem a autonomními komunitami.²¹

1.3 Historicko-politický vývoj Baskicka

Pod pojmem Baskicko (v baskičtině *Euzkadi*) rozumíme tři provincie, které dnes tvoří jedno ze sedmnácti španělských autonomních společenství, a to provincie *Álava* (*Araba*), *Guipúzcoa* (*Gipuzkoa*) a *Vizcaya* (*Bizkaia*). Historicky však do baskických oblastí patří i Navarra, dnes samostatné autonomní společenství, a takzvané „severní“ Baskicko ve Francii.²²

Mapa baskických provincií



zdroj: Jacqueline Urla, 2012, *Reclaiming Basque Language, Nation, and Cultural Activism*, Reno, University of Nevada Press, 3.

²¹ Blanka Řichová, 2004, *Komparace politických systémů II.*, Praha: Economica, 163-180.

²² Těmto regionům se tato práce věnovat nebude. V práci tedy označením Baskicko míním pouze španělské, „jižní“ Baskicko složené ze tří provincií, bez Navarry.

Baskický nacionalismus a separatismus mají hluboké kořeny ve španělské historii, Baskové po staletí vzdorovali centralistickým tendencím španělské vlády a bránili vůči nim své tradice, jazyk a svou unikátní kulturu.²³ Jak španělská, tak i francouzská vláda viděla Basky a jejich jazyk jako zaostalé a odsouzené k zániku. Španělská vláda byla historicky slabší, což umožnilo vznik baskických regionálních elit v provinciích na španělské straně. Na konci devatenáctého století se tyto elity začaly snažit odlišit se od zbytku Španělska jako samostatný národ a snažily se zachovat svůj jazyk.²⁴ Od roku 1895, kdy se začali nacionalisticky smýšlející Baskové politicky angažovat, jejich podpora pomalu vzrůstala, avšak sužovaly je vnitřní rozpory, které v roce 1920 vyústily v úplný rozkol. Jako dominantní se z nových stran vynořila strana PNV.

Španělský premiér Primo de Rivera nastolil o pouhé tři roky později tvrdou diktaturu, rozpustil parlament a odvolal stávající ústavu. Tento režim se stavěl proti jakémukoliv pocitu regionální identity, a to znamenalo pro PNV nutnost uchýlit se do ústraní. Diktatura vydržela pouhých sedm let a vystřídala jí Druhá španělská republika. Všechny potlačené strany se vrátily zpět do veřejného života, včetně PNV. Ta nyní zaujala proautonomní postoj, ale neměla přílišnou podporu občanů. Separatistické tendence neměly ani podporu centrální vlády, na rozdíl od Katalánska. To díky tomu, že mělo značné zastoupení ve vládě, dokázalo získat pro svůj region statut autonomie. Baskicko se autonomie nedočkal.

V roce 1936 se však politická situace znovu obrátila. Část pravicově orientované armády se obrátila proti centrální vládě a zahájila pokus o převrat, proti komunistům a antiklerikálům ve vládě a doufala v podporu více konzervativních regionů Španělska jako Baskicko. Guvernér Álavy o převratu věděl dopředu, jelikož jej podporoval a začal s okupací provincie dříve, než si kdokoliv čehokoliv všiml. Zbylé dvě provincie však naopak zůstaly loajální republice, s nadějí, že se jí podaří díky tomu získat statut autonomie. Vláda svolila a udělila Baskicku autonomii, které mělo mezitím už plné ruce války s pučem. V té době byla narychlo vytvořena autonomní baskická vláda pod vedením PNV a jejím prezidentem byl zvolen José Antonio Aguirre. Nedostatek jídla, zbraní a neutralita okolních evropských zemí ale přispěly k porážce liberálních sil. Lidé ve velkém emigrovali ze země, zástupci vlády se uchýlili do exilu. Pro ducha

²³ Salem Press Encyclopedia, Online, 2018, [cit. 2019-03-01].

²⁴ Jacqueline Urla, 2012, Reclaiming Basque Language, Nation, and Cultural Activism, Reno, University of Nevada Press, 3.

baskického lidu bylo nejvíce devastujícím bombardování posvátného baskického města Guernica, ve kterém po staletí přísahali španělští králové před prastarým Stromem z Guerniky. Toto bombardování vzbudilo evropský mediální ohlas díky tomu, že jej ztvárnil Picasso.

S příchodem frankistického režimu v roce 1939 přišlo značné utužení už tak centralistického režimu. Režim označil provincie Vizcaya a Guipúzcoa za zrádcovské a zajaté baskické vojáky ve válce poslal do pracovních a koncentračních táborů, nemluvě o spoustě dalších odpůrců, kteří byli zastřeleni.²⁵ Franco taktéž vedl represivní politiku vůči menšinám a jejich jazykům, povolena byla pouze kastilská španělština. Nelegální bylo i ukazovat na veřejnosti baskickou vlajku. Během jeho vlády byli Baskové, kromě dalších menšin, předmětem nočních razíí, mučení a rozsáhlé cenzury. Nesměli mluvit baskicky, či svůj jazyk vyučovat.²⁶ Vláda silně potlačovala jakékoliv separatistické tendence v regionech. Všechny dobrovolné sdružení, skupiny, politické strany či odborové svazy byly rozpuštěny, místo toho byli občané nuceni být součástí státem vedených organizací.²⁷ Cokoliv, co jej obíralo o loajalitu občanů, viděl jako zavrženíhodné.²⁸ Toto nepřátelské postavení státu proti jakékoliv podpoře kultury regionů Basky silně poznamenalo.²⁹

Dalším cílem frankistického režimu bylo vyvážit ekonomickou nerovnováhu mezi jednotlivými regiony. Baskicko patřilo vždy k jednomu z nejbohatších regionů, a tím, že stát podporoval rozvoj chudších regionů, limitoval ty bohatší. Navíc dával důraz na národní jednotu, čímž ještě více potlačoval regionální separatismus. Proti regionálnímu separatismu stála i církev a ozbrojené síly. Armáda odmítala jakékoliv projevy liberálně orientovaného regionálního separatismu; byla loajální výhradně státu, a bezmezně podporovala jeho soudržnost. Franco této situace využil a kroky armády podporoval. Taktéž potřeboval průmyslově rozvinuté Baskicko pro výrobu zbraní, a proto si jej nemohl dovolit ztratit. Církev také stála za Francem, jelikož jej viděla jako muže, který

²⁵ Robert L. Trask, 1996, *The History of Basque*, Routledge, 29.

²⁶ Salem Press Encyclopedia, Online, 2018, [cit. 2019-03-01].

²⁷ Tato práce se nebude věnovat separatistické teroristické organizaci ETA (*Euskadi Ta Askatasuna*), ačkoliv spadá svým zaměřením do tématu. Analýza její činnosti není cílem této práce, tím je analyzovat mediální odraz referenda o Statutu autonomie.

²⁸ Robert P. Clark, 1979, *The Basques, the Franco years and beyond*, Reno, University of Nevada Press, 213.

²⁹ Jacqueline Urla, 2012, *Reclaiming Basque Language, Nation, and Cultural Activism*, Reno, University of Nevada Press, 3.

ji podporoval během občanské války a bojoval proti radikalismu v 50. a 60. letech. Vše, co ohrožovalo a oslabovalo frankistický režim, vnímala jako nepřijatelné.³⁰

Po smrti Franca a obnově parlamentní monarchie v roce 1975 spolu s pomalou tranzicí Španělska v demokratickou zemi získali Baskové naději získat autonomii. Po volbách v roce 1977, ve kterých získala PNV v Baskicku značně na vlivu, začala vláda v čele s premiérem Adolfem Suarézem pracovat na návrhu demokratické ústavy, která by kromě jiného zaručovala právo národnostním menšinám ve Španělsku mít vlastní lokální autonomii.

Před jejím schválením v roce 1978 proběhlo celonárodní referendum, ve kterém Baskicko mělo ze všech regionů největší procento nevoličů, a z těch, kteří k volbám přišli, jich největší podíl z celého Španělska hlasoval „ne“ pro přijetí ústavy.³¹ PNV svým voličům doporučovala zdržet se hlasování, vystupovala proti ústavě, jelikož ji viděla jako vnucenou. Výsledek referenda svým postojem Baskicko samotné ale změnit nemohlo, ústava byla referendem potvrzena a následně králem schválena. Obecně však mezi Basky přetrvával odmítavý postoj ústavu dodržovat. Věřili, že jí nejsou vázáni, pokud ji nikdy nepotvrdili. Tato nálada v Baskicku se ale s možností získat autonomii, která se otevřela po schválení ústavy, výrazně proměnila.³²

³⁰ Robert P. Clark, 1979, *The Basques, the Franco years and beyond*, Reno, University of Nevada Press, 215.

³¹ “Referendum Spanish Constitution 6th December 1978”, Online. Ajuntament de Barcelona, Barcelona, <http://www.bcn.cat/estadistica/angles/dades/telec/ref/ref78/r22.htm>.

³² Omar G. Encarnación, 2008, *Spanish Politics: Democracy After Dictatorship*, Polity, 40.

2 Teoretický kontext

První kapitola této práce si dává za cíl objasnit problematiku separatismu v Baskicku. V první řadě je důležité vymezit a definovat základní pojmy, které se v této práci budou vyskytovat, jako je region a s ním spojený regionalismus, separatismus, nacionalismus a autonomie. Taktéž stručně charakterizuje Baskickou politickou scénu, obsah Statutu autonomie Baskicka a jeho význam.

2.1 Základní pojmy

Jelikož je Španělsko složeno ze sedmnácti autonomních společenství (regionů), je příhodné nejprve definovat, co chápeme pod pojmem region. Tento pojem se ovšem používá v několika vědních oborech a nemá jednu přesně danou definici. Pokud se na něj budeme dívat z perspektivy politické geografie, můžeme použít Skokanovu definici, a sice že region znamená jakékoliv území vymezené na základě společných znaků či kritérií. Vytvoření regionu může být provedeno buď politicky (ustavení administrativní jednotkou většího celku = státu), či přirozenou cestou (na základě etnika, společného jazyka, kultury, ideologie atd.).³³ Při definování politického regionu můžeme také citovat např. Miloše Fňukala: „Politický region je výsledkem úsilí člověka o politickou organizaci prostoru. Je zřejmé, že důležitým prvkem politických regionů je také jistá forma sociálního pouta mezi obyvateli politického regionu.“³⁴ Baskicko je v rámci Španělska unikátním regionem s vlastní kulturou a jazykem, které jej odlišují od zbytku Španělska.

S pojmem region se logicky pojí regionalismus, což je politický proces, během kterého se regiony snaží prosadit své zájmy ve státě. Výsledkem tohoto procesu je vytvoření regionální reprezentace ve vládě. Jako počátek regionalismu ve Španělsku můžeme považovat právní zakotvení jednotlivých regionů/autonomních společenství v ústavě z roku 1978. Říchová a Fiala Španělsko klasifikují jako asymetrický regionální stát či asymetrickou federaci. Asymetrie spočívá v tom, že regiony mají různý stupeň pravomocí v otázkách, které se jich týkají (jazyk, kultura, vzdělávání či zdravotnictví). V případě Španělska se dělí regiony v otázce kompetencí na dva druhy: na regiony s většími pravomocemi (případ Baskicka, Katalánska, Galicie a Andalusie) a na regiony

³³ Ladislav Skokan, 1998, Úvod do teorie geografie I., Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně, 32.

³⁴ Miloš Fňukal, 2013, Politická geografie, Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 97.

s nižšími pravomocemi (ostatní autonomní společenství).³⁵ Každé autonomní společenství ale má možnost získávat pravomoci skrze bilaterální dohody s vládou, z toho důvodu pak jednájí sama za sebe při procesu upřednostňování svých zájmů.³⁶ Regionalismus dal tedy za vznik současné podobě státu a jeho role v přerozdělování pravomocí mezi státem a autonomními společenstvími je významná. Existuje ovšem riziko, že může přerůst v jednotlivých regionech až v separatismus.³⁷

Důležitým pojmem týkajícím se baskické společnosti je taktéž nacionalismus. Je nutno podotknout, že tento pojem získal význam, pod jakým jej chápeme dnes, relativně nedávno. Jen výjimečně se používal v politickém významu slova dříve než v devatenáctém století a během staletí měnil svou definici. Různí akademici dávají rozdílné odpovědi na otázku, co je nacionalismus a rozcházejí se v tom, zda státy vytváří nacionalismus, či zda nacionalismus vytváří státy.³⁸ Nacionalismem rozumíme dnes obecně pocit příslušnosti k národu, jazyk a symbolismus národa,³⁹ sociální a politické hnutí za národ či doktrínu a/nebo ideologii národa. Pro účely práce jsou nejdůležitější poslední tři významy. Nacionalismus jako sociopolitické hnutí se příliš neliší ve svých aktivitách a technikách od jiných hnutí, avšak na rozdíl od nich dává důraz na kulturní reprezentaci. Pokud je nacionalismus ideologií národa, je jeho cílem kultivovat svou literaturu či oslavovat svou historii – neznamena to nutně, že je cílem nacionalismu projevat se ozbrojenými protesty či deklarovat nezávislost – spíše se primárně soustředí na rozvoj svého jazyka, hudby či literatury a výzkum historie.⁴⁰

Jako příklad si můžeme vzít největší baskickou stranu Baskická nacionální strana (EAJ-PNV, dále zkráceně jen PNV), která je, jak je z názvu patrné, nacionalistickou stranou. Ta se neprojevovala násilně, naopak silně vystupovala proti radikálním separatistickým silám ve státě; namísto toho usilovala o udělení statusu autonomie Baskicku v rámci státu.

³⁵ Blanka Říhová & Vlastimil Fiala, 2002, Decentralizační trendy v západní Evropě. V: Blanka Říhová & Vlastimil Fiala a kol.: Úloha politických aktérů v procesu decentralizace, Praha: Moneta – FM, 616 s.

³⁶ výjimkou jsou fiskální otázky, ve kterých kromě Baskicka, Navarry a Katalánska vystupují společenství jako celek.

³⁷ Alice Navrátilová, 2017, "Separatistická hnutí ve Španělském království: srovnávací analýza", Online, Diplomová práce, Olomouc, 38.

³⁸ Salem Press Encyclopedia, Online, 2018, [cit. 2019-03-01].

³⁹ symboly jako hranice, vlajka či hymna národa.

⁴⁰ Anthony D. Smith, 2001, Nationalism: theory, ideology, history, Cambridge: Polity Press, 57.

Termín autonomie, pocházející z řeckého slova *autonomos* (samovláda), obecně označuje schopnost jednotlivce či skupiny činit racionální, informovaná a dobrovolná rozhodnutí.⁴¹ Politickou autonomií se rozumí rozsáhlá samospráva určitého území v rámci unitárního státu, které si určuje vlastní zákonodárství v záležitostech regionálního charakteru. Neznamena úplnou politickou samostatnost či svrchovanost, v ostatních záležitostech podléhá autonomní území zákonům celého státu. Autonomní území nejsou samostatnými státy (na rozdíl od federace), namísto toho formují v rámci státu autonomní regiony či republiky. Nejčastěji je politická autonomie přiznána území, které je z většiny obývané etnikem, které je ale menšinou ve státě.⁴² Ve španělském případě je právo regionů získat autonomii zaručené v ústavě, jak již bylo zmíněno v úvodu práce. Zároveň však klade důraz na neporušitelnou jednotu španělského národa. Konkrétně tuto informaci můžeme nalézt ve čl. 2 ve znění: „Ústava je založena na nezrušitelné jednotě španělského národa, společné a nedělitelné vlasti všech Španělů; uznává a zaručuje právo na autonomii národností a regionů, z nichž se skládá, a jejich vzájemnou solidaritu.“⁴³ V čl. 137 pak konkrétně zmiňuje dělení státu na autonomní společenství: „státní území se člení na obce, provincie a ustavující se autonomní společenství.“⁴⁴

2.2 Baskický statut autonomie

Baskicko, stejně jako Katalánsko, získalo již během doby existence druhé španělské republiky na krátkou dobu status autonomního území. O to více hořká byla ztráta tohoto privilegia během frankistického režimu. Baskická vláda však pokračovala se svou činností v exilu po celou dobu, a to až do doby, než Baskicko získalo svůj Statut znovu. Příležitost k vypracování nového Statutu dostali Baskové po prvních svobodných volbách v roce 1977, kdy se baskičtí zastupitelé ocitli ve španělském, demokraticky zvoleném, parlamentu. Proces vypracovávání a schvalování Statutu se neobešel bez potíží.⁴⁵

⁴¹ Salem Press Encyclopedia. Online, 2018 [cit. 2019-03-01].

⁴² Karel Žaloudek, 2004, Encyklopedie politiky, Praha: Libri, Heslo Autonomie.

⁴³ „*La Constitución se fundamenta en la indisoluble unidad de la Nación española, patria común e indivisible de todos los españoles, y reconoce y garantiza el derecho a la autonomía de las nacionalidades y regiones que la integran y la solidaridad entre todas ellas*“, Čl. 2 Španělské ústavy z roku 1978, <http://www.lamoncloa.gob.es/espana/leyfundamental/Paginas/index.aspx>.

⁴⁴ „*El Estado se organiza territorialmente en municipios, en provincias y en las Comunidades Autónomas que se constituyan.*“, Ibid.

⁴⁵ Podrobněji jej popíší v analytické části práce, která se zaměřuje právě na toto časové období.

Co tedy bylo obsahem tzv. Statutu Guernica? Je to právní dokument, který dává Baskicku autonomní pravomoci v regionu, a přetváří jej v jedno z autonomních společenství Španělska. Název Statut Guernica se pro něj používá po baskickém městě, ve kterém byla schválena finální forma dokumentu 29. prosince 1978. Tento název se rychle uchytil v médiích, a v analytické části práce jej také budu takto označovat.

Celkem byla Baskicku Statutem autonomie udělena výlučná pravomoc v 39 oblastech, které jsou např. organizace a fungování místní správy a institucí, vlastní veřejný sektor, regionální a občanské právo, sociální pomoc, rozvoj kultury, vědeckého a technického výzkumu či zemědělství. Instituce veřejné správy jsou na druhou stranu odpovědné za zaručení základních práv občanům Baskicka.

Schválením Statutu získává Baskicko právo na vlastní parlament, skrze nějž jsou tyto pravomoci vykonávány, a vlastní policejní sbor. Parlament vyslovuje baskické vládě důvěru, řídí ji, určuje její pravomoci. Taktéž vykonává svou legislativní pravomoc a schvaluje rozpočet. Předseda vlády (ve španělštině *Presidente*, v baskičtině *Lehendakari*) vykonává tyto pravomoci skrze vládu, kterou osobně jmenuje. Počet členů vlády je stejný ze všech tří provincií a jsou voleni každé čtyři roky ve všeobecných, tajných a přímých volbách podle poměrného zastoupení. Po dobu svého funkčního období požívají na území Baskicka politické imunity (mimo Baskicko už neplatí). Zákony, které vzejdou z Baskického parlamentu, mohou být napadnutelné pouze Ústavním soudem. Schválením statutu Baskicko uznává španělské soudnictví popsané v Ústavě, ale dostává pravomoc zřídit Nejvyšší soud Baskicka. Jeho předseda je jmenován španělským králem a všichni soudci musí být obeznámeni s baskickým právem a hovořit baskicky.

Co se týče jazyka, baskičtina (neboli *Euskera*) získává stejnou váhu jako španělština a občané Baskicka mají právo ji znát, používat a vyučovat. Baskicko má taktéž právo uzavírat dohody a smlouvy s ostatními zeměmi s baskickými mluvčími za účelem chránit a podporovat rozvoj jazyka. Má též k dispozici oficiální poradní instituci pro baskičtinu (Královská akademie baskického jazyka, *Euskaltzaindia*). Statutem Baskicko také získává právo vytvářet a regulovat vlastní média (televize, noviny, rádio). Daně stanovené Baskickým parlamentem, prostředky ze státního rozpočtu, finanční příspěvky

z jednotlivých provincií, příjmy z majetku a z úroků putují do Baskické autonomní státní pokladny, ze které financuje vláda správu regionu.⁴⁶

Podmínkou ratifikace bylo schválení Statutu v referendu, které proběhlo 25. října 1979. Jeho výsledky byly sice pozitivní, ale ne tolik, jako hlavní propagátor přijetí statutu PNV doufal. Většina těch, kteří se referenda účastnili (konkrétně 90,27 %), hlasovala pro přijetí Statutu, pouhých 5,5 % hlasovalo pro nepřijetí a 3,4 % odevzdalo prázdný lístek. Nicméně účast v hlasování byla jen 58,85%. Strategii neúčasti v hlasování propagovala zejména koalice HB, které obsah Statutu autonomie nepřipadal dostatečný pro potřeby Baskicka. Statut autonomie byl posléze schválen Dolní komorou španělského Parlamentu 29. listopadu a Senátem 12. prosince 1979.

2.3 Politická situace v Baskicku na konci 70. let

Pro zkoumání etnických konfliktů v Baskicku není vhodné přísně rozlišovat mezi regionalismem, nacionalismem či separatismem. Regionální strany nemusí být nutně etnické a naopak. Pokud se zaměříme na analýzu programu, cílů a politické praxe baskických stran, které charakterizují níže, zjistíme, že se v nich prolínají a vrství regionalistické, autonomistické, federalistické či nacionalisticko-separatistické tendence. Obecně však můžeme pozorovat politický rozkol v baskické politice mezi tzv. „španělskými“ (*españolistas*) a „vlasteneckými“ (*abertzales*) stranami.⁴⁷

Politické strany, které se v Baskicku začaly na počátku procesu tranzice objevovat, v omezené míře navazovaly na strany z předválečného období a byly výrazně ovlivněny vnitřním vývojem Baskicka během následné diktatury.⁴⁸ Na začátku tohoto období byla v Baskicku pouze tzv. jednobarevná vláda PNV, která měla ze všech stran v Baskicku

⁴⁶ Estatuto de Autonomía de País Vasco, 1979, Congreso, http://www.congreso.es/consti/estatutos/ind_estatutos.jsp?com=76.

⁴⁷ *Españolistas* jsou nacionalistické strany, které podporují kulturní jednotu celého Španělska a vystupují proti separatistickým tendencím v regionech, jako např. v Baskicku. Jako *abertzales* se označují „vlastenecké“ či „patriotské“ strany, které mají více radikální, levicové nacionalisticko-separatistické programy. Toto slovo se většinou spojuje s koalicí Herri Batasuna, ačkoliv v minulosti i v přítomnosti jej použily ve svých názvech nejrůznější baskické organizace.

“Diccionario de la lengua española”, Online, Real Academia Española, <https://dle.rae.es/?id=054E95G>.

⁴⁸ Maxmilián Strmiska, 1998, Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 28.

pravděpodobně největší kontinuitu se svým předchůdcem z 30. let, a až později se vládní systém přetvořil v koaliční vládu s částečnou obměnou ve vládních stranách.⁴⁹

Pozice PNV byla ve vývoji baskické politiky po konci diktátorského režimu klíčová. Zaujala strategické postavení ve středu politického spektra jako křesťansko-demokratická nacionalistická strana a po volbách v roce 1977 se stala největší a nejúspěšnější baskickou regionální stranou ve vládě, s výjimkou období mezi lety 2009 až 2012, kdy byla v opozici.⁵⁰ Funguje paralelně i v regionech Navarra a v „severním“ francouzském Baskicku.

Navzdory tomu, že před referendem o přijetí nové ústavy v roce 1978 propagovala veřejně neúčast v hlasování z důvodu nezapojení Baskicka do procesu tvorby ústavy, o rok později před referendem o udělení Statutu autonomie v tomto ohledu naprosto změnila strana PNV strategii. Zahájila podpůrnou kampaň pro Statut, zatímco tvrdě kritizovala ty, kteří se rozhodli nehlasovat, a kteří se uchýlovali k násilí. Cíle a zásady PNV můžeme definovat jako nenásilnou, demokratickou cestu k autonomii, podporu sociálního státu a pozitivních vztahů s EU.⁵¹

Jedinou alternativou pro *españolistas*, kteří nepodporovali nacionalistickou a proautonomní politiku PNV, byla Socialistická strana Baskicka (PSE), regionální odnož Španělské dělnické socialistické strany (PSOE). PSOE je sice v celostátním měřítku jednou z nejvlivnějších stran, avšak její baskická verze PSE nebyla příliš silná a měla mnohem slabší koaliční potenciál než PNV. PNV mohla díky své výhodné pozici vystupovat jak jako hlavní představitelka baskického nacionalismu, tak jako odpůrkyně radikálních *abertzales*.

Politika radikální nacionalistické koalice Lidové jednoty (*Herri Batasuna*, často zkracováno na HB) proměnila relativní parlamentní většinu PNV podle Strmisky prakticky v absolutní. Tato koalice založená roku 1978 v reakci na chystanou novou španělskou ústavu odmítala její přijetí a můžeme ji zařadit jako antisystémovou

⁴⁹ Jiří Kunc, 2000, Stranické systémy v rekonstrukci: Belgie, Itálie, Španělsko, Československo, Česká republika, Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 262.

⁵⁰ Maxmilián Strmiska, 1998, Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 38.

⁵¹ “El PNV aboga por una Europa federal sin Estados-Nación”, Online, La Vanguardia, <https://www.lavanguardia.com/paisvasco/local/20170324/421146985492/pnv-aboga-europa-federal-sin-estados-nacion.html>.

(extrémistickou) stranu.⁵² Později, již v 21. století, byla zakázána španělským nejvyšším soudem z toho důvodu, že byla podle něj spojená s aktivitami teroristické skupiny ETA. Dalšími stranami spojenými s radikálním nacionalismem a ETA během procesu demokratizace jsou zejména Socialistická strana baskického lidu (EHAS), na ni navazující Revoluční socialistická lidová strana (HASI), Revoluční vlastenecká strana pracujících (LAIA) či Strana baskické revoluce (EIA). Naproti tomu Baskická komunistická strana (EPK/PCE) radikální nacionalismus důrazně odmítala.

Umírněnějšími stranami nalevo od PNV na politickém spektru byly sociálně-demokratické nacionalistické strany jako Baskičtí socialisté (ES), Baskická socialistická konvergence (ESB) či „demokratičtí socialisté“ (ESEI), vzeší z frakcí nacionalistických odborů Solidarita baskických pracujících (ELA/STV). Všechny tyto strany neměly samostatně přílišný vliv v Baskicku, proto často tvořily různé (většinou nefungující) koalice. Jedinou hlavní fungující koordinací se stala Socialistická vlastenecká koalice (KAS). Její zformování však neznamenalo vytvoření jednotného radikálního nacionalistického bloku v Baskicku, ten se místo toho rozdělil vedví. Dvěma volebními bloky této skupiny se staly koalice Levice Baskicka (*Euskadiko Euzkerra*, EE), složená z členů EIA, ESEI, EPK/PCE a odštěpené frakce z HASI, a *Herri Batasuna* složená z původních členů HASI, LAIA, ANV a ESB, spolu s nezávislými *abertzales*. V baskické soustavě politických stran byl tedy v tomto období velký počet převážně nacionalistických stran. Charakteristická pro ni byla spíše radikalizace obou bloků EE a HB proti umírněné PNV než konvergence těchto bloků s dalšími stranami. Strmiska jej na základě tohoto charakterizuje jako polarizovaný multipartitní politický systém.⁵³

⁵² Maxmilián Strmiska, 1998, Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 39.

⁵³ Ibid.

Typickými vlastnostmi polarizovaného multipartismu jsou podle definice Sartoriho kromě jiného nestabilita systému a politická soutěž směřující od politického středu k jeho okrajům (tzv. „odstředivost politické soutěže“), jak je uvedeno v: Giovanni Sartori, 2005, Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu, Klasikové společenských věd, Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.

3 Analýza

3.1 Metodologie práce

Výzkumným záměrem analýzy je zjistit, jak španělská média El País a El Diario Vasco reflektovala události spojené s baskickou autonomií, zda se lišila ve způsobu podávání informací, v jaké míře, a zda zaujímala nějaké stanovisko na tyto události. Zaměřila jsem se na důležitý bod baskické historie, tj. na získání statusu autonomního společenství v rámci struktury Španělska. Chci zjistit, jakým způsobem psala média o tomto tématu, porovnat jejich přístupy a nalézt v nich případné podobnosti či odlišnosti. Taktéž se nabízí otázka, zda rozpravu o tomto tématu média nějakým způsobem ovlivňovala, monitorovala či popřípadě omezovala. Položila jsem si tyto základní výzkumné otázky:

- Jakým způsobem informovala média o událostech spojených s autonomií či Statutem autonomie?
- Zaujímala média hodnotící postoj na tyto události?

Odpověď na výzkumnou otázku získám analýzou obsahu článků publikovaných ve jménu redakce médií a komparací obsažených výroků. Vybrané články z daného období v médiích budu zkoumat metodou kvalitativní diskurzivní analýzy. Podle Hendla⁵⁴ neexistuje jediný obecně uznávaný způsob, jak vymezit nebo jak provádět kvalitativní výzkum, je to široké označení pro rozdílné přístupy. Cituje tuto definici kvalitativního výzkumu metodologa Creswella: „Kvalitativní výzkum je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.“⁵⁵ Taktéž uvádí, že je to pružný typ výzkumu z toho důvodu, jelikož je možné v průběhu výzkumu upravovat a měnit výzkumné otázky i hypotézy. Sběr dat a jejich analýza probíhají po delší čas a výzkumník průběžně sbírá data, po jednom je prochází, analyzuje a rozhoduje se podle výsledku analýzy, zda je do své práce potřebuje a znovu dokola. Během tohoto cyklu výzkumník své výsledky analýzy přezkoumává.

⁵⁴ Jan Hendl, 2016, Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace, Praha: Portál, 50.

⁵⁵ John W. Creswell, 1998, Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions. Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc, 12.

Před definováním diskurzivní analýzy je nutné vysvětlit, co chápeme pod slovem diskurz. Diskurzem míníme podle Homoláče „užívání jazyka, event. dalších znakových systémů – členy dané společnosti, resp. jejich jistou skupinou (teoreticky i jednotlivce) a/nebo v určité oblasti společenského života a/nebo v komunikaci o určitém tématu.“⁵⁶ Phillips a Jørgensen rozumí diskurzem „specifický způsob mluvení a rozumění světu (nebo jeho aspektům).“⁵⁷ Obecně se jedná o soubor výpovědí v určitém tématu, neexistuje však shoda na tom, která definice je ta jediná správná, existuje mnoho druhů diskurzů s vlastními pravidly a normami.⁵⁸

Diskurzivní analýza pak „zkoumá způsob, jakým je produkována znalost v rámci určitého diskurzu a jednání, lingvistických stylů a rétorických prostředků používaných v daném prostředí“.⁵⁹ Pravidlem bývá, že začíná výzkumnou otázkou namísto hypotézy. Jejím cílem není výzkum toho, zda je text „pravdivý“, spíše se skrze text snaží zachytit způsob zachycení reality. Mezi její hlavní cíle patří pochopení mocenských vztahů, jak se projevují ve společnosti a zkoumání běžně používaného jazyka v sociálním kontextu: „uchopit způsob, jakým je realita sociálně konstruovaná skrze jazyk a významotvorné praktiky.“⁶⁰

Tento typ analýzy je možno rozdělit na další tři odnože – na sociálně-psychologickou diskurzivní analýzu, kritickou diskurzivní analýzu a Foucaultovskou historickou diskurzivní analýzu. Sociálně-psychologická odnož zkoumá primárně jazyk, který je „je prostředkem (inter)akce a analýza diskurzu se potom stává analýzou toho, co lidé dělají.“ Foucaultovská historická diskurzivní analýza nese jméno po svém zakladateli, Michelu Foucaultovi, a hlavním předmětem zkoumání je v ní „prostor“, ve kterém se tvoří jednotlivé výroky.⁶¹ Diskurz je zde systémem pravidel, klade jednotlivé výroky vedle sebe a vzájemně je porovnává.⁶² Poslední odnož, tedy kritická, se zajímá o použité

⁵⁶ Jiří Homoláč, 2006, Diskurz o migraci Romů na příkladu internetových diskusí, Sociologický časopis 42(2), 329-351.

⁵⁷ Louise Phillips & Marianne W. Jørgensen, 2002, Discourse Analysis as Theory and Method, London: Sage Publications, 9.

⁵⁸ Irena Reifová, 2004, Slovník mediální komunikace. [s.l.]: Portál.

⁵⁹ Jan Hendl, 2016, Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace, Praha: Portál, 54.

⁶⁰ Zinaida Shevchuk, Diskurzivní analýza, Online, Masarykova Univerzita [cit. 2019-03-10].

⁶¹ Martin Vávra, 2006, Tři přístupy k analýze diskurzu – neslučitelnost nebo možnost syntézy? V: Radek Tichý, ed. "Miscellanea Sociologica 2006", Praha: Fakulta sociálních věd UK, 49-65.

⁶² Zinaida Shevchuk, 2013, Diskurzivní analýza, Online, Masarykova Univerzita, [cit. 2019-03-10].

jazykové prostředky, styly, rétorické prvky a snaží se je zhodnotit, popř. zlepšit (odstraňovat nerovnosti a ideologie z diskurzů).⁶³

Diskurzivní analýza se sice nejčastěji používá v sociologii či v lingvistice, ale přišlo mi vhodné poslední zmíněnou metodou analyzovat vybraný vzorek článků z toho důvodu, že cílem práce je zaměřit se na klíčové zkoumané pojmy a zkoumat pomocí analýzy textů význam, který jim média přisuzují. Dalším atributem převzatým z teorie diskurzivní analýzy je v mé práci pochopení politického a sociálního kontextu dané doby a aplikování jej při zkoumání rozdílů mezi novinami. Konkrétně se budu během analýzy zaměřovat jak na použité lingvistické prostředky, tak na to, z jaké pozice autor článku promlouvá, ke komu a co je jeho cílem. Budu jen velmi okrajově porovnávat četnost článků, zmínek o klíčových slovech i zastoupení autorů (prostředí, politická strana, ze které pochází). Hlavním obsahem analýzy bude vzájemná komparace obsahu a jazyka článků v obou novinách. Také porovnáím, jakým aktérům byl dán prostor pro publikování příspěvků.

3.2 Vybraný vzorek

Zkoumaný korpus se skládá z článků novin El País, které jsou celošpanělské, a regionálního deníku El Diario Vasco. Předmětem analýzy byly články otištěné v období od 25. července do 12. prosince 1979 a prošly definovanými kritérii nenáhodného výběru. Statut autonomie, jak již je uvedeno v teoretické části, byl přijat za základě hlasování obyvatel v referendu z 25. listopadu 1979. Dolní komora španělského Parlamentu jej schválila 29. listopadu 1979 a posléze i Senát 12. prosince stejného roku. Ve sběru vzorků článků jsem se primárně zaměřila na referendum a jako časový rámec jsem si zvolila období tři měsíce před referendem a mezidobí mezi referendem a schválením autonomie. Tím je zajištěn dostatečný rozestup mezi počátečním stavem, kdy se o možnosti referenda pouze diskutovalo, přes jeho uskutečnění až po výsledky referenda. Zkoumané období je relativně krátké z důvodů velkého počtu článků, které obsahují určená klíčová slova. Výběrnou jednotkou byl článek z archivů médií El País a El Diario Vasco, který obsahoval klíčové slovo (ve španělském originále) „Baskická autonomie“, „Statut autonomie“ či „referendum v Baskicku“ jak v rámci celého textu, tak nadpisu. Analytickou jednotkou byl článek splňující tato kritéria v celém svém

⁶³ Martin Vávra, 2006, Tři přístupy k analýze diskurzu – neslučitelnost nebo možnost syntézy? V: Radek Tichý ed. "Miscellanea Sociologica 2006", Praha: Fakulta sociálních věd UK, 49-65.

rozsahu. Z analýzy byly vyloučeny články týkající se teroristické skupiny ETA, které se pojí s klíčovým slovem „separatismus v Baskicku“ z toho důvodu, že cílem práce není analyzovat události spojené s teroristickou aktivitou v Baskicku, pouze postoj médií na autonomii Baskicka. Také byly vyloučeny články, které klíčová slova obsahovaly, ale nevztahovaly se k tématu práce. Korpus článků, který vyhovoval kritériím výběru, byl kódován do těchto kategorií:

- používá pozitivně zabarvené jazykové prostředky / vyjadřuje se pozitivně o jednom či více z klíčových slov
- používá neutrální jazykové prostředky / vyjadřuje se neutrálně o jednom či více z klíčových slov, nijak je nehodnotí
- používá negativně zabarvené jazykové prostředky / vyjadřuje se negativně o jednom či více z klíčových slov

V následujících kapitolách analyzuji vybrané články z archivů obou deníků. Archiv novin El País je volně přístupný na vlastních webových stránkách, plně digitalizovaný od úplně prvního vydání. To umožňuje snazší a rychlejší sběr vzorků článků, na rozdíl od druhých novin, jejichž archiv je také volně přístupný, ale pouze ve formě naskenovaných stránek novin. Dalším omezujícím faktorem v analýze se také ukázal být fakt, že do roku 1982 nebylo normou vydávat noviny každý den (nevycházely v pondělí, El País začalo s vydáváním každý den až od 18.4.1982),⁶⁴ novinám El Diario Vasco dokonce chyběly i některé další dny v archivu, což bylo v některých případech zdůvodněno v dalším vydání novin tím, že stávkovali, či byl svátek. Celkový počet zkoumaných článků, které vyhovovaly kritériím, je možno vidět v této tabulce:

Počet zkoumaných článků

	Pozitivní články	Neutrální články	Negativní články	Všechny články
El País	20	111	3	133
El Diario Vasco	82	290	10	382
Celkem	102	401	13	515

zdroj: vlastní

⁶⁴ “EL PAIS sale los lunes a partir de mañana”, Online, El País, https://elpais.com/diario/1982/04/18/portada/387928803_850215.html, 18.04.1982.

Značná část, ne-li většina článků zařazená do kolonky „neutrální články“ obsahovala popisné informace o politickém dění v Baskicku a nijak jej nehodnotila. Veškeré články vydané za redakci deníků ale spadaly buď do kolonky „pozitivní“ či „negativní články“. V analýze neutrální články tak pouze porovnávám podle jejich četnosti v obou denících, a dále je nehodnotím; zaměřuji se primárně na články obsahující hodnotící elementy.

Před samotnou analýzou je však vhodné si nejprve charakterizovat zkoumané deníky. Po dobu půl roku po smrti Franca stále ještě ze setrvačnosti fungoval diktátorský režim, který cenzuroval veškerý proud informací a svobodu projevu v médiích, nejvíce v televizním a rádiovém vysílání. Navzdory tomu se však v novinách začaly postupně objevovat články s názory redaktorů, ačkoliv se nijak nezměnily zákony kontrolující média. V tomto období byly noviny rozděleny na dva protichůdné tábory, na zanícené zastánce frankismu a na mnohem větší skupinu pasivních a lhostejných vůči režimu, či případné politické změně. Během dvou let se však stará generace autorů v médiích vystřídala za nové, mladé redaktory a téměř všechen tisk začal podporovat ideu politické tranzice v demokracii. Po konci téměř čtyř desetiletí autoritativní vlády nabylo Španělsko naprosté mediální svobody, pevně zakotvené v ústavě z roku 1978, a po vzoru El País se všechny původní i nové noviny začaly chovat jako ty v ostatních zemích Západní Evropy.⁶⁵

Jelikož do života španělských občanů politické strany pronikaly jen velmi mělce, získávali informace o politickém dění hlavně ze sdělovacích prostředků. Tisk, stejně jako televize a rádio, hlásal důležitost tolerance rozdílných politických názorů a demokratických hodnot a dával občanům velký prostor vyjádřit se; sloužil jako fórum pro civilní politickou diskuzi. Dá se tvrdit, že média přispěla k demokratizaci země tím, že podkopávala mnoho ústředních principů frankistického režimu svou podporou institucionalizace politické plurality a politického dialogu.⁶⁶

Pokud chceme španělská média klasifikovat, můžeme použít definici Hallina a Manciniho. Ti zařazují španělská média do tzv. polarizovaného pluralitního mediálního systému. Ten je charakteristický nízkou úrovní profesionality, nízkým oběhem novin,

⁶⁵ Richard Gunther & Anthony Mughan, 2000, *Democracy and the Media: A Comparative Perspective*. Communication, Society and Politics, Cambridge: Cambridge University Press, 45.

⁶⁶ *Ibid*, 51.

silným politickým paralelismem a častým státním zasahováním.⁶⁷ Číst noviny ve Španělsku znamená zaujímat nějaký ideologický postoj či souhlasit s politikou strany spojené s danými novinami. Politizace novin a ideologická roztržitost jejich čtenářů je patrná ve španělském případě od přechodu k demokracii až dodnes.⁶⁸

V tomto období se začaly objevovat nově založené nestátní noviny, největšími z nich byly madridské El País, které byly založeny roku 1976 největším španělským mediálním konglomerátem PRISA. První vydání bylo publikováno 4. května 1976, půl roku po smrti Francisca Franca.⁶⁹ Toto první vydání obsahovalo na své titulní stránce článek vyzývající dočasnou vládu, aby byla nahrazena novou, která „by měla důvěru obyvatel“. Jeho energická obrana občanských svobod a podpora politických a sociálních změn jej rychle učinila symbolem moderního demokratizujícího se Španělska.⁷⁰ Ačkoliv El País vznikl v chaotickém období španělských dějin, kdy stále ještě byly v platnosti zákony cenzurující tisk, publikoval články, jako by žádné omezující zákony neexistovaly a jeho vzoru rychle následovaly další deníky. El País se velmi rychle stal největším deníkem v zemi a pomohl urychlit příchod demokratizace.⁷¹

Je to sice celošpanělský deník, ale má i regionální verze v mnohých autonomních společenstvích. Taktéž má „globální edici“, která je vydávána v Latinské Americe. Je nejčtenějším španělským deníkem jak v tištěné, tak v elektronické verzi.⁷² V posledních letech se podle některých zdrojů zaměření novin mění postupně sice spíše na středopravicové,⁷³ avšak tradičně je El País středolevicového až neutrálního zaměření.⁷⁴ Obecně se od svého počátku přiklání k sociálnímu liberalismu, progresivismu a europeismu. Podporoval také ve svých člancích během procesu tranzice španělského

⁶⁷ Daniel C. Hallin, & Paolo Mancini, 2004, Comparing media systems: Three models of media and politics, New York, NY: Cambridge University Press, 26-33.

Politický paralelismus tito autoři definují jako úroveň a povahu propojení médií a politických stran, či rozsah, v jakém mediální systém odráží hlavní politické členění společnosti.

⁶⁸ Frank R. Baumgartner & Laura Chaqués Bonafont, 2015, “All News Is Bad News: Newspaper Coverage of Political Parties in Spain, Political Communication”, Political Communication: 24, 2.

⁶⁹ Alan B. Albarran, 2009, The handbook of Spanish language media, New York: Routledge, 20.

⁷⁰ Arta Antonovica, 2011, Comunicación e imagen de los Países Bálticos en España a través de la técnica del discurso periodístico, Madrid: Universidad Rey Juan Carlos, Servicio de Publicaciones, 111.

⁷¹ Richard Gunther & Anthony Mughan, 2000, Democracy and the Media: A Comparative Perspective. Communication, Society and Politics, Cambridge: Cambridge University Press, 45.

⁷² “Medios controlados”, Online, Oficina de Justificación de la Difusión, <https://www.ojd.es/medios-controlados/>.

⁷³ “El País' consume su giro a la derecha y ataca el apoyo mediático de Planeta a Podemos”, 2016, Online, El Confidencial, https://www.elconfidencial.com/comunicacion/2016-06-07/el-pais-la-sexta-podemos-iu-fuego-amigo_1212592/.

⁷⁴ Giles Tremlett, 2010, “El País saved as debts rise and sales fall”, Online, The Guardian, <https://www.theguardian.com/business/2010/oct/04/pais-debt-restructuring-berggruen-franklin>.

krále Juana Carlose I., kterému přiznával velkou roli v demokratizaci země.⁷⁵ Kromě zpráv z domácího prostředí dává stejný, ne-li větší prostor mezinárodním, kulturním a ekonomickým zprávám.⁷⁶

Deník El Diario Vasco sídlící v baskickém městě San Sebastián má delší a kontroverznější historii než El País. Byl založen v roce 1934 firmou Sociedad Vascongada de Publicaciones a mezi jeho zakladateli byli konzervativní politici Ramiro de Maeztu a Juan Ignacio Luca de Tena. Během občanské války se postavil proti republikánům, kteří vydávání tohoto deníku následně zakázali, avšak po jejich prohře byl obnoven a odkoupen frankisty. Spolu s dalšími vládou ovládanými a zcenzurovanými novinami jako El Correo Español, La Voz de España, Hierro a Unidad byly jedinými povolenými novinami.⁷⁷

Dnes deník vlastní firma Grupo Vocento, která vlastní i noviny ABC či El Correo.⁷⁸ Články těchto novin jsou z 90% psané ve španělštině, ale obsahuje i vybrané rubriky a články v baskičtině. Patří mezi tzv. „španělské“ regionální noviny, tj. podle Mansvelt-Becka nesympatizují s nacionalistickými či regionalistickými silami v Baskicku a zastávají obecně neutrální postoj, ačkoliv je možné je zařadit pod noviny se spíše středopravicovým zaměřením.⁷⁹ Jejich čtenost v Baskicku je značně vyšší než čtenost nacionalisticky orientovaných novin. El Diario Vasco jsou sice až 2. nejčtenější noviny z regionálních Baskických novin,⁸⁰ avšak nejčtenější noviny El Correo nemají přístupný internetový archiv článků v období, kterého se práce týká.⁸¹

Je nutné si pro snazší pochopení také charakterizovat události a politický kontext zkoumaného období. Hlavní událostí je pochopitelně referendum o přijetí Statutu

⁷⁵ “Injurias a la Corona”, Online, El País,

https://elpais.com/diario/2007/07/28/opinion/1185573601_850215.html.

⁷⁶ Arta Antonovica, 2011, Comunicación e imagen de los Países Bálticos en España a través de la técnica del discurso periodístico, Madrid: Universidad Rey Juan Carlos, Servicio de Publicaciones, 111.

⁷⁷ Jan Mansvelt-Beck, 2005, Territory and Terror: Conflicting Nationalisms in the Basque Country, Routledge Advances in European Politics, London: Routledge. <https://search.ebscohost.com/login.aspx?authtype=shib&custid=s1240919&profile=eds>, 55.

⁷⁸ David Ward, 2004, A Mapping Study of Media Concentration and Ownership in Ten European Countries, Dutch Media Authority.

⁷⁹ Jan Mansvelt-Beck, 2005, Territory and Terror: Conflicting Nationalisms in the Basque Country, Routledge Advances in European Politics. London: Routledge, 56.

⁸⁰ “Medios controlados”. Online. Oficina de Justificación de la Difusión. <https://www.ojd.es/medios-controlados/>.

⁸¹ Ačkoliv je zvolený celošpanělský neutrální deník číslem jedna ve čtenosti, digitální archiv nečtenějšího regionálního neutrálního deníku El Correo je volně přístupný pouze od roku 1996, což je problém vzhledem k tomu, že práce má za cíl analyzovat články z roku 1979. Proto byl zvolen deník, který tuto podmínku splňoval, a tím se ukázal být 2. nejčtenější deník El Diario Vasco.

Guernica. Tato analýza začíná své zkoumání tři měsíce před tímto referendem; v době, kdy diskuze o autonomii Baskicka byla v plném proudu. Politická scéna se, zjednodušeně řečeno, rozdělovala na tzv. prostatutní strany, tj. strany podporující autonomii (nejsilnější strana PNV, ale i levicově orientované strany jako PSOE, dokonce i koalice EE, která historicky stála spíše proti politice PNV) a na strany nesouhlasící s připraveným Statutem, které jej nepovažovaly za „dostatečný“ (pouze koalice Herri Batasuna). Dá se říci, že iniciátorem vypracování Statutu Guernica byla strana PNV, v čele s Carlosem Garaikoetxeou, který představuje pravděpodobně nejdůležitější politickou figuru v této předautonomní době v Baskicku. Ačkoliv nepocházel z žádné ze tří baskických provincií, ale z Navarry, opakovaně prohlašoval, že se cítí být Baskem a intenzivně na Statutu pracoval.

Koalice Herri Batasuna měla interní problémy, konkrétně problémy dohodnout se o společném postupu a postoji vzhledem k referendu. Část stran byla pro neúčast v hlasování a část pro odpověď „ne“ v referendu; nakonec bylo rozhodnuto o propagaci neúčasti mezi občany Baskicka. Taktéž vystupovala velmi negativně zejména proti politice strany PNV. Jelikož tyto antipatie byly vzájemné, spor mezi stranami gradoval, a koalice HB navrhla veřejnou debatu pro diskuzi o blížícím se referendu, avšak za podmínky dodržení následujících požadavků: debaty se bude účastnit pouze PNV a HB a bude se odehrávat na co největším veřejném prostranství. To PNV odmítalo; žádalo možnost účasti i ostatních prostatutních stran a debatu v televizi namísto veřejného prostranství. Jelikož otázka možnosti debaty narážela na mnohá úskalí, nakonec se nekonala.

Strany podporující vyslovení se „ano“ Statutu autonomie zahájily během měsíce října rozsáhlou mediální a reklamní kampaň proti neúčasti, která byla ve zkoumaném deníku El Diario Vasco během období schylujícím se k referendu všudypřítomná. Probíhala nejen v tisku, ale i v televizním vysílání. Notně komentovaným ze strany médií i občanů se stalo i kontroverzní prohlášení baskických biskupů ve prospěch volby v referendu.⁸² Po konání referenda, ve kterém byla 58% účast, byl jeho výsledek prohlášen médii i prostatutními stranami jednohlasně jako vítězství a začátek mírového období pro Baskicko. Optimistická nálada ve společnosti však byla narušena hlubokou interní krizí PNV, která zpomalila postup přípravy autonomie, i zpoždění Parlamentu v ratifikaci

⁸² Kontroverzní, jelikož stejně tak jako strana PNV v předešlém referendu o přijetí ústavy naopak podporovali neúčast.

Statutu autonomie, který byl podepsán Senátem až v polovině prosince. Po ratifikaci Parlamentem a posléze králem však již mělo Baskicko volnou cestu k prvním volbám a vytvoření autonomní vlády.

Ačkoliv jsou obě média charakterizována jako neutrální s mírnou orientací doleva či doprava, analýza odhalila, že vydaly ve jménu své redakce nemalé množství článků, které obsahovaly hodnotící element. Jak již bylo zmíněno, média v daném období kladla důraz na poskytnutí co největšího prostoru pro politickou diskuzi, což bylo v analýze zřejmé. Jak El País (ve stálé rubrice „Tribuna“), tak El Diario Vasco (ve stálé rubrice „*Puntos de vista*“, v překladu „Hlediska pohledu“) publikovaly každý den příspěvky od zástupců politických stran a sdružení, spisovatelů, komentátorů apod. Tento prostor byl o něco širší v El Diario Vasco – mezi těmito příspěvky se často objevovali i pravidelní dopisovatelé, mezi které patřila zejména osoba vystupující pod pseudonymem „Pertinax“ a spisovatel José Miguel de Azaola. Pokud porovnávám uveřejněné množství těchto příspěvků, zdá se být logické, že v celonárodních novinách jich bude menší množství, a že regionální noviny jim budou dávat větší prostor z důvodu větší angažovanosti.

3.3 Analýza textů

Tato kapitola byla rozdělena do tří časových rozmezí zkoumaného období:

1. od začátku analýzy po oznámení data referenda o autonomii
2. od oznámení data referenda po samotné referendum
3. období po referendu o autonomii

Je nutno podotknout, že datum pořádání referenda nebylo oznámeno v novinách ve stejný den, v deníku El País bylo oznámeno až o dva týdny později.⁸³ V první části zkoumaného období, tj. v případě El País v období od 25. srpna do 15. září 1979, se v deníku objevovaly články týkající se baskické autonomie ve značně řidších intervalech než v El Diario Vasco. I přesto však bylo možné nalézt v těchto člancích indikace o názorovém zaměření novin vůči tomuto tématu. Diskurz politické orientace deníku El País se dá charakterizovat snahou být co nejvíce objektivní (které se vzdálil jen v několika málo případech), propagací demokratických hodnot, politické i všeobecné svobody, a kromě jiného i výraznou podporou změny legální struktury do té doby centralistického státu na „stát autonomií“.

⁸³ V El Diario Vasco bylo datum referenda o Autonomii oznámeno 28.8.1979, v El País až 15.9.1979.

Pro analýzu pohledu těchto novin na autonomii Baskicka se ukázal být klíčovým úvodník z 15. srpna nazvaný v překladu „Vstříc k přeuspořádání státu“. V něm El País zmiňoval, že pro dokončení procesu autonomie Baskicka zbývá již jen lidové referendum, a že schválení Statutu Guernica a následné podepsání králem je jen „formalitou“ v procesu, kterým Baskicko dotváří právním rámcem své autonomní instituce.⁸⁴ Po kritice politiků, kteří stáli proti ideji státu autonomií, jako např. kritice ultra-pravicového frankistického politika Blase Piñara, jehož „patriotismus z papírmašé, infantilní emoce a ignorantství španělské historie byl jeden z mála nesouhlasných hlasů v (...) Kongresu,“⁸⁵ El País prohlašoval, že „byly položeny základy pro mírové urovnání jednoho z nejvážnějších (možná úplně nejvážnějších) problémů vytvářející se španělské demokracie, bez jehož vyřešení by konsolidace demokracie ve Španělsku byla nemyslitelná.“ Tímto deník uznal historické právo Basků na získání autonomie a vyjadřoval na ni pozitivní názor. Přístup jednání za zavřenými dveřmi premiéra Suáreze přirovnal k režisérovi Hitchcockovi a jeho „technikám udržování napětí“; podle El País tento přístup pravděpodobně zapříčinil to, že oznámení Statutu autonomie nebylo přijato s takovým nadšením, jaké by si Suárez i Statut zaslouhovali. Významně avšak na druhé straně zdůraznil „(...) a nikdy nemůže být zdůrazněna dostatečně, (...) obrovskou důležitost právního postavení Statutu, kterou má pro demokratické soužití na poloostrově a pro optimistické smýšlení o konsolidaci našich svobod.“⁸⁶

Dále deník v úvodníku pokračoval v pozitivním duchu, kterým je prodchnutý, přiznáváním zásluh za přípravu Statutu straně PNV, jejichž „vytrvalost, opatrnost a konstruktivní duch byly fundamentálními faktory“, stejně tak jako předsedovi vlády a jeho straně UCD, a vyjádřil pochybnost, zda by bez jejich úsilí dospět k dohodě byl vůbec možný mír pro Španělsko. I přes svůj výhradně pozitivní postoj ke Statutu upozornil na fakt, že je pouhou legální podmínkou pro vznik autonomie. Varoval, že není „hotovou autonomií“ a bylo by mylné myslet si, že znamená okamžité a trvalé řešení pro všechny baskické problémy. Namísto toho mínil, že je pro Baskicko začátkem cesty, která může trvat po mnoho let, během níž se musí autonomní instituce vyvinout a ujmout vlády bez napětí či konfliktů. Odsoudil taktéž (a označil jej jako

⁸⁴ „Hacia la reacomodación del Estado,“ El País, https://elpais.com/diario/1979/08/15/opinion/303516001_850215.html, 15.08.1979.

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Ibid.

selhání) frankistický centralismus a popírání nacionalistického smýšlení Baskicka.⁸⁷ Všechna tato tvrzení ve článku potvrzují tezi, že El País kriticky vystupovalo proti „starému“ frankistickému režimu, jeho snaze potlačovat individualitu jednotlivých regionů a propagování důležitosti jednoty Španělska. El País prezentoval alternativu, kterou je Statut autonomie, jako jediné možné východisko, a věří v jeho správnost a důležitost.

Důležitost autonomie vyzdvihoval El País i v dalším v podobně laděném úvodníku, vydaném o dva týdny později (29. srpna). Tento článek reagoval na chystanou debatu strany PNV a koalice HB o Statutu autonomie, která byla v tomto období velmi diskutovanou událostí kvůli otevřenému konfliktu těchto protivníků, plného vzájemného osočování a neochoty dohodnout se na pravidlech debaty či místě konání. K této debatě nakonec ani nedošlo.⁸⁸ Než dospěla otázka debaty k nezdárnému konci, El País o ní psal takto: „(...) Samo o sobě je to pozitivní zprávou a vzorem pro veřejný život pro tuto zemi. Jednou z největších slabin nové španělské demokracie je tendence nahrazovat veřejné diskuze o velkých problémech přítomnosti a budoucnosti radami složenými z vrcholných politiků, mimo doslech voličů. Předem dohodnuté debaty v televizi či monology v prohlášeních pro tisk nemohou nikdy uspokojivě nahradit veřejné diskuze, které by nejen sloužily pro každou stranu jako možnost vyjádřit své stanovisko, ale také by mohly být silným stimulem pro účast občanů ve veřejných záležitostech.“⁸⁹ Z tohoto úryvku je jasné liberální, levicově naklánějící se smýšlení redakce El País, a souhlasí s teoriemi, že El País mělo hlásáním nutnosti demokratické, svobodné debaty a politické plurality velký vliv na demokratizaci země, jak již bylo výše zmíněno.

Co se týče konkrétní debaty, z článku jasně vyplývá politická zaujatost El País vůči entitám, které vystupují proti Statutu autonomie. Nazýval je „nepřáteli Statutu“ a politiku koalice HB jako „zlověstné zastrašování“ a stavěl ji do kontrastu s PNV, „jasně hegemonickou stranou u volebních ureň“, o které se zmiňovali souhlasně a pochvalně již v předešlém úvodníku. Podle vlastních slov El País spatřoval nebezpečí ve vzrůstajících protibaskických náladách v zemi, a z toho důvodu by bylo nejlepší, kdyby se debata vysílala po celé zemi, ne pouze na lokální baskické televizi, jak bylo

⁸⁷ „Hacia la reacomodación del Estado,“ El País, https://elpais.com/diario/1979/08/15/opinion/303516001_850215.html, 15.08.1979.

⁸⁸ viz politický kontext na začátku analýzy.

⁸⁹ „El debate público sobre el Estatuto de Guernica,“ El País, https://elpais.com/diario/1979/08/29/opinion/304725607_850215.html, 29.08.1979.

plánováno, To proto, aby španělský lid pochopil, co „Baskové skutečně prohlašují a obhajují“ a že baskický nacionalismus není „monolitickým blokem (...), ale obsahuje pluralitní tendence a proudy, které nelze redukovat na pouhý stereotyp.“⁹⁰

Hlavním motivem narativu El País se tedy zdá být snaha o to, aby občané dospěli k pochopení významu Statutu, aby se aktivně zapojili do debaty o něm, a aby porozuměli faktu, že Statutem autonomie Baskicka získává pouze legální rámec pro vytvoření autonomních institucí; silně zdůrazňoval, že nejde o žádné magické řešení, díky kterému ihned zmizí všechny problémy baskické společnosti. Přesto se o něm vyjadřoval výhradně pozitivně a s důvěrou, že bude prvním krokem na dlouhé, náročné cestě k vyřešení těchto palčivých problémů mírovou cestou.

Překvapivým zjištěním bylo, že ačkoliv v daném období od počátku zkoumání po oznámení data autonomie deník El Diario Vasco uveřejnil více než dvojnásobek článků týkajících se autonomie Baskicka oproti článkům El País. Nenalezla jsem žádný podobný úvodník či článek za redakci El Diario Vasco, jako tomu bylo v případě El País. V těchto člancích, které se většinou týkaly zpráv o vývoji debaty o Statutu autonomie, analýza nenalezla ani střípky subjektivního hodnocení ze strany deníku.

Závěry učiněné v první části analýzy ohledně článků El Diario Vasco již tak zcela neplatí pro druhou etapu analýzy, tj. od data oznámení dne referenda po samotné referendum. Rozdílů je hned několik. Čím více se blížilo referendum, tím přibývalo článků, názorů politiků i pravidelných přispěvatelů, což je očekávatelným zjištěním vzhledem k důležitosti referenda a k předreferendovým kampaním stran, které spustily. Přibyly i úvodníky redakce deníku týkající se autonomie, stále jich ale nebylo mnoho; konkrétně v tomto období vydal tři.

V prvním z nich, publikovaném 23. září, reagoval na prohlášení baskických biskupů o důležitosti hlasování v referendu, ve kterém kritizovali odmítavý postoj koalice HB. El Diario Vasco koalici HB v tomto úvodníku pojmenoval pouze jako „skupinu politických stran“, nezmínil ji jménem: „Jak víte, skupina politických stran se rozhodla požádat své následovníky, aby se zdrželi hlasování v referendu, které se odehraje 25. října, protože je to podle jejího názoru nejvhodnější pozice.“⁹¹ Po tomto neutrálním

⁹⁰ „El debate público sobre el Estatuto de Guernica,“ El País, https://elpais.com/diario/1979/08/29/opinion/304725607_850215.html, 29.08.1979.

⁹¹ „La pastoral de obispos vascos,“ El Diario Vasco, 23.09.1979, 2.

úvodu však pokračoval rozdílným tónem: „Někteří z nich reagovali nenávistně, se zastaralým antiklerikalismem jiných časů, proti biskupským úvahám. V první řadě je třeba si pamatovat, že před několika lety tyto určité skupiny neváhaly využít důležitého postavení církve, které se v té době shodovalo s jejich politickými taktikami společného dobra pro Baskicko.“ Dále v úvodníku obhajoval prohlášení biskupů, ve kterém údajně nikde nepsali, že se musí hlasovat, avšak odsoudili nehlasování v referendu z lenosti, strachu či lhostejnosti. „To, s čím biskupové nesouhlasí, a ani nikdo, kdo má alespoň minimum zdravého rozumu, je pasivita ohledně záležitosti, která, ať už bude jakákoliv, je významná pro budoucnost baskické komunity a na které může záviset identita, mír a pokrok baskického lidu. (...) Jediné, co biskupové požadují, je smysl pro odpovědnost v této historické době pro Baskicko, ať už se vaše svědomí rozhodne jakkoliv.“⁹² Z tohoto úryvku je jasné, že ačkoliv zdůrazňoval svou neutralitu v otázce, zda hlasovat pro či proti Statutu autonomie, mezi řádky vyjadřoval svou víru v jeho důležitost a potenciál pro zlepšení životních podmínek v Baskicku. Taktéž z úryvku vyplývá postoj k politice koalice HB; ten přímo souvisí s předešlým závěrem.

Podobnou neúspěšnou snahu o neutralitu můžeme nalézt i v dalším úvodníku, nazvaném „Fair play v kampani pro Statut“. Rozdělil v něm jednotlivé politické názory na Statut autonomie do tří kategorií: na skupinu těch, kteří požadovali zdržení se hlasování, „protože ví, že neúčast bude i tak velká z důvodu tzv. technické neúčasti (nemocní apod.)“, na skupinu těch, kteří byli ve prospěch Statutu, „jako jsou síly, které s obtížemi vyjednávaly o Statutu v Guernice a v Madridu, a které text Statutu považují za excelentní“, a na poslední skupinu, které se chystala hlasovat „ano“ či „ne“. Apeloval na tyto tři síly, „které nepřestávají odsuzovat ostatní síly“, aby zachovávaly (s použitím sportovní analogie) zásady „fair play“.⁹³ Nejenom, že bylo jejich chování „absolutně v rozporu se Statutem, demokracií a stabilitou Baskického autonomního procesu a Španělska“, ale pouze pokud by se tyto zásady dodržovaly, mohla by se technická neúčast snížit. „Pouze tehdy ty stovky či tisíce lidí, kteří nyní hledí na Statut s nedůvěrou, protože neví, co za ním stojí, mohou obnovit sílu našich vůdců, v novém jazyce vzniklém v posledních několika letech. Ti potřebují (...) podporu, důvěru a pocit bezpečí, že to, co dělají, bude trvalé, účinné a upřímné.“⁹⁴ El Diario Vasco tím pádem důvěřoval politickým stranám, které autonomní proces vedly (tj. PNV a UCD), ačkoliv

⁹² „La pastoral de obispos vascos,“ El Diario Vasco, 23.09.1979, 2.

⁹³ „El "fair play" en la campaña proestatuto,“ El Diario Vasco, 28.09.1979, 2.

⁹⁴ Ibid.

je kritizoval za jejich odmítání názorů opačného spektra, a doufal ve snížení možné neúčasti v referendu.

Pokud se zaměříme na další úvodníky, které vyšly v říjnu, tj. necelý měsíc před konáním referenda, můžeme spatřit posun v diskurzu směrem k výslovné podpoře autonomie. Toto začíná být patrné např. v úvodníku z 3. října nazvaném „Statut a liberálové“, ve kterém deník prohlašoval, že: „Statut autonomie splňuje nejpřísnější požadavky demokracie a moderní doby, včetně sociálního ducha, kromě skutečnosti, že bez demokracie neexistuje žádný pravý socialismus, stejně jako neexistuje žádná autentická demokracie bez sociální spravedlnosti. (...) Avšak Statut a autonomie nemohou být posuzovány z liberálního, demokratického, socialistického, marxistického či anarchického hlediska, jediné, čeho se tím docílí, je lhostejnost (...). Se Statutem získá Baskicko možnost začít politiku, ve které rozhoduje většina, je ale pouze vnějším rámcem, není politickým sám o sobě. Proto nechápeme, proč se na něj útočí slovy jako buržoazní, rudý či zelený. Chápeme však perfektně, že Statut vzbouzí zuřivou opozici radikálních centralistů, kteří sídlí v Madridu, Moskvě či Pekingu, i těch, kteří mají v lásce jednotu a parádní krok, těch, kteří by byli nejradši, kdyby všichni nosili to samé, mysleli stejně a chovali se stejně. Pro ty z nás, kdo se bojíme diktatury, ať už fašistické či komunistické, však Statut znamená velkou naději, že Evropa 21. století bude federálním, svobodným státem, a ne satelitní zemí tvořenou uniformovanými roboty.“⁹⁵

V tomto úryvku článku, ve kterém redakce deníku kritizovala snahu pravice i levice definovat Statut v souladu se svou ideologií a vymezila se proti nim jako zastánce demokracie, je možné sledovat snahu zůstat za každou cenu neutrální, ale na jeho konci ze své neutrální pozice deník ustupuje. Vyjadřuje podporu vytvoření autonomie či federace, a to nejen ve Španělsku, ale v celé Evropě – vytvořit Evropský federální stát. Španělsko v této době ještě nebylo součástí Evropského společenství, až o sedm let později v roce 1986. Tehdy se redakci deníku tedy částečně splnilo její přání být součástí evropské komunity, ač ne federace.

V posledním krátkém úvodníku vydaném před konáním referenda, konkrétně 17. října, deník opakoval svůj již dřív obhajovaný nesouhlasný názor s politikou stran, ať už pro či proti statutu, které vnucovaly svou odpověď jako správnou a očerňují ostatní. „My však jsme jasně pro účast v referendu,“ oznámil deník vzápětí, „jít k volbám či hlasovat

⁹⁵ „El Estatuto y los liberales,“ El Diario Vasco, 03.10.1979, 2.

poštou je právo a touha každého svobodného člověka či společnosti. Přirozeně respektujeme jiné možnosti volby, ale nesouhlasíme s nimi.“⁹⁶ Zdůraznil také důležitost informovanosti obyvatelstva, aby vědělo, o čem hlasuje, a jaký vliv to bude mít na jeho budoucnost. Soudil však, že „víme již dopředu, že Statut bude schválen, že „ano“ budou převažovat nad „ne“, ale je důležité, aby byl schválen co největším množstvím Basků, aby byl výsledek co nejvíce autentický. (...) Musíme tedy doufat, že výsledek 25. října bude čistě demokratické vyjádření přání Baskického lidu.“⁹⁷ Objevovaly se zde znovu prodemokratické názory, a vyhýbání se jasnému definování pozice ohledně toho, zda stojí za „ano“ či „ne“ v referendu. Nicméně v porovnání s první třetinou analýzy, kdy deník *El Diario Vasco* nevydal žádný podobný článek, jde o velký posun v diskurzu deníku.

Kromě rozboru úvodníků bylo v této části možné i nalézt hodnotící prvky v běžných zprávách a člancích, avšak nebylo jich mnoho a začaly se více objevovat až těsně před konáním referenda. Značnou četnost článků týkajících se instrukcí, jak volit, jak přesně vypadají volební lístky, jak je správně zaškrtnout či jak volit poštou, vysvětluje podpora deníku účasti v referendu, o které se vyjádřil v úvodnicích; snažil se tímto aktivně snížit možnou technickou neúčast. Tuto myšlenku potvrzuje i o několik dní později vydaný článek, který odhadoval, že volba poštou může účast v referendu zvednout až o šest procent. Jako další důkaz toho, že se deník držel své filozofie definované v úvodnicích výše, můžeme považovat způsob, jakým byly psané zprávy o rozporech strany PNV a koalice HB. Jelikož jsem zjistila, že odsuzoval obě strany za to, že nehrají „fair play“ v kampani o referendu, spatřuji náznaky tohoto odsuzování v titulcích i v člancích samotných, které hovořily např. „o tvrdých útocích PNV na HB“ nebo že referendum bude „velkou politickou bitvou“. V dnech těsně před referendem se míra článků týkajících se autonomie rapidně zvýšila. *El Diario Vasco* v nich poskytoval čtenářům velmi detailní informace a rozhovory o postoji každé ze stran pro Statut. Chyběla zde však reprezentace stran vystupujících proti. Není jasné, či to bylo záměrem deníku, či se strany odmítly vyjádřit. Nijak nepomáhá důvod pro toto osvětlit fakt, že je to opakující se záležitost. Ani zmíněné rozhovory se zastupiteli stran nebyly s žádnou stranou vystupující proti Statutu.

⁹⁶ „En la recta final,“ *El Diario Vasco*, 17. 10. 1979, 3.

⁹⁷ *Ibid.*

Přímo v den konání referenda se o něm El Diario Vasco na titulní straně vyjádřil jako o „referendu o Statutu autonomie, které navrátí Baskům svobody. (...) Den byl jednomyslně popsán jako historický.“⁹⁸ Poskytl také čtenářům široký přehled o technických záležitostech referenda, jako např. počtu volebních míst, statistikách předpokládaného počtu voličů a účasti na základě předchozích voleb, chronologii budoucího vývoje po schválení Statutu až po volby příštího roku, přehledu názoru Madridských novin včetně El País na autonomii, a znovu zopakoval všechny možnosti, jakými je možné volit.

V El País byl vybraný vzorek článků značně menší, avšak úvodníky byly stejně tak jako v El Diario Vasco tři. U počtu však podobnost s El Diario Vasco končí. V úvodníku vydaném 3. října nazvaném „Není jiné cesty než statut“ se obořuje proti politice HB: „Někteří nemotorní či zlovolní politici upozorňují na to, že schválení plánu Statutu autonomie v Kongresu nepřineslo Baskicku mír, tak jak předvídali. Žádná zodpovědná politická síla či informovaný komentátor však neobhajovali nesmyslný názor, že by přijetí Statutu Guernica vedlo k okamžitému příměří v Baskicku. Naopak bylo jasné, že tento obrovský krok (...) přinese opětovné oživení verbální či fyzické agrese Herri Batasuny. Bude-li Statut Guernica schválen 25. října, otevře se pro PNV institucionální cesta, aby si spolu s aliancí či podporou socialistů a Euzkadiko Euzkerra vzala do rukou důležité samosprávné povinnosti, včetně zachování veřejného pořádku (...). K dosažení těchto cílů nevede jiná cesta.“⁹⁹ S kritikou koalice HB pokračoval dále: „Zastrašování ze strany HB v týdnech před referendem není známkou zbytečnosti Statutu Guernica, ale projevem strachu radikálního nacionalismu ze samosprávných institucí.“¹⁰⁰

V nelítostné kritice HB pokračoval El País i v dalším úvodníku o týden později, ve kterém soudil, že „jen rozsévají strach a schválně před referendem vytváří prostředí nestability, aby se nekonalo – stejně jako jakékoliv příští. Jelikož v tomto selhali, snaží se zatěžovat občanské klima napětím, aby byla účast v referendu co nejvíce poškozena strachem a hrozbami, což baskickou společnost může zastrašit, že počty neúčastníků referenda mohou být posíleny neúčastí motivovanou výhružkami a strachem.“¹⁰¹ Odpor

⁹⁸ „Jornada histórica: hoy se refrenda el Estatuto,“ El Diario Vasco, 25.10. 1979, 1.

⁹⁹ „No hay otro camino que el Estatuto de Guernica,“ El País, https://elpais.com/diario/1979/10/03/opinion/307753201_850215.html, 03.10.1979.

¹⁰⁰ Ibid.

¹⁰¹ „Ante el 25 de octubre,“ El País, https://elpais.com/diario/1979/10/12/opinion/308530801_850215.html, 12.10.1979.

HB k vytvoření autonomie si El País vysvětloval tím, že si HB uvědomovala, že by ji samosprávné orgány „odsoudily k izolaci a postupnému zániku“.¹⁰² Na rozdíl od El Diario Vasco se El País nebál pojmenovat a vyjádřit svůj názor na politiku baskických stran, a nedá se ani říct, že by projevoval toleranci k rozdílným názorům, či se snažil o neutrální postoj, což je překvapivým zjištěním vzhledem k tomu, že se oba deníky nachází zhruba ve středu politického spektra.

Deník se příliš nedržel zpátky ani ve vyjádření svého názoru na autonomii, vydaném den před referendem o Statutu Guernica a nazvaném jednoduše „Ano Statutu“, v němž uznal, že „v těchto úvodnicích jsme bránili historickou a politickou nutnost autonomie Baskicka a podporovali jsme Statut jako shodu s tím, jak dosáhnout tohoto cíle. Nezbyvá nám než znovu podpořit hlasování „ano“ v referendu. Ačkoliv vysoká neúčast může ochladit nadšení ze zítřejších výsledků, nemůže jej zbavit demokratické legitimacy.“¹⁰³ Stejně tak jako kritické hlasy v El Diario Vasco, i El País zmínil rozporuplnou politiku strany PNV ohledně podporování neúčasti v ústavním referendu. Deník ji však ospravedlňoval a uznal, že se dříve v posuzování PNV mýlil. Svým baskickým čtenářům dal deník jasně na výběr: „Kladný hlas v referendu je jedinou cestou ven z nynější situace v Baskicku. Negativní hlas je gestem, které dovolí, aby se vrátila nostalgie po předešlém režimu (...). Zdržet se hlasování bez podpory radikálního separatismu je projevem lehkomyšlnosti či politické zbabělosti.“ V kritice radikálních postojů ve společnosti pokračoval prohlášením, že „demokracie nemůže být oslabena nebo zničena krajní pravíci či levíci, která nesouhlasí se vším snad kromě ničení volebních urn (…). Proto je lež, když tvrdí, že Statut bere lidem svobodu.“¹⁰⁴

V kontextu publikovaných zpráv z Baskicka je možné také nalézt důkazy podpory baskického autonomismu, např. o Carlosu Garaikoetxeovi, zastupujícím stranu PNV a dočasnou vládu, se deník vyjádřil jako o nejlepším kandidátovi na post předsedy Baskické vlády, *lehendakari*. V článku týkajícím se předpovědi možné účasti v referendu mínil, že účast bude relativně malá, ale bude stačit (zároveň v něm odsoudil postavení HB jako „donucovací sílu“, a spekuloval o možném rozpuštění koalice), „hlavně že bude Statut schválen“, a proslovy prostatutních politiků nazýval jako

¹⁰² „Ante el 25 de octubre,“ El País, https://elpais.com/diario/1979/10/12/opinion/308530801_850215.html, 12.10.1979.

¹⁰³ "Sí" a los estatutos,“ El País, https://elpais.com/diario/1979/10/24/opinion/309567607_850215.html, 24.10.1979.

¹⁰⁴ Ibid.

„důležité unitární akty“.¹⁰⁵ Ve velmi dlouhé reportáži o budoucí baskické policii o ní mínil značně pozitivně: „Vytvoření autonomní baskické policie prostřednictvím Statutu naplňuje naděje velké části baskického lidu“ a že „Statut je velkým pokrokem (...) v procesu vytváření autonomní policie a při realizaci veřejného pořádku pro komunitu.“¹⁰⁶ Celkově tedy jak z úvodníků, tak i z ostatních článků týkajících se autonomie Baskicka vyplývá nezastřená podpora proautonomních stran, a dá se říct, že se El País nezdráhal černobíle rozdělit situace na „skvělou“ politiku PNV a „zlou“ HB.

Poté, co byl Statut potvrzen v proběhlém referendu, vydal El País pouze jeden úvodník. V něm interpretoval výsledky referenda, konkrétně 5 % negativních hlasů, jako „patetickou slabost a minimální zastoupení krajní pravice v Baskicku.“ Dále ve článku svou kritiku stupňoval a přímo pojmenoval HB jako její předmět: „Referendum představovalo pro Herri Batasunu velkolepý neúspěch. V důsledku toho se jí podařilo zvýšit neúčast v referendu způsobenou technickou a přirozenou neúčastí a občanskou apatií jen neznatelně. Z tohoto také vyplývá, že účinnost politiky PNV, která je zodpovědná za vysokou neúčast v ústavním referendu 6. prosince 1978, je mnohem vyšší, než ta HB, jejího nepřítele v oblasti nacionalistické ideologie.“¹⁰⁷ Budoucí vývoj Baskicka byl z pohledu El País v dobrých rukou: „Cesta, kterou Baskicko započalo lidovým referendem, nebude cestou frustrace či zklamání kvůli trikům, šikaně, škrtům či neúčinné výkonné moci a Parlamentu, ale skutečnou cestou k autentickým institucím,“ protože „(...) fakta ukazují, že včera zvolená autonomie je začátkem nové, kvalitativně lepší, etapy pro Baskicko a Španělsko jako celek“.¹⁰⁸ Neuvedl však konkrétně, která fakta toto tvrzení potvrzovala, a po zbytek zkoumaného období se již k tomuto tématu nevyjadřoval, považoval jej zřejmě za uzavřenou kapitolu. Do konce zkoumaného období se El País omezil pouze na krátká oznámení o proběhlé ratifikaci Statutu autonomie v Kongresu a v Senátu, nelze si nevšimnout, že se zájem o téma autonomie v deníku El País po obdržení statistik referenda značně snížil.

Úvodníky uveřejněné El Diario Vasco těsně po dni konání referenda, konkrétně dva úvodníky uveřejněné 26. a 27. října, naproti tomu vyjadřovaly znepokojení

¹⁰⁵ „El último sondeo del CGV da el 60% de participación,“ El País,

https://elpais.com/diario/1979/10/24/espana/309567614_850215.html, 24.10.1979.

¹⁰⁶ „La policía autónoma, clave para un nuevo clima del orden público en Euskadi,“ El País,

https://elpais.com/diario/1979/10/21/espana/309308415_850215.html, 21.10.1979.

¹⁰⁷ „Y el referéndum vasco,“ El País,

https://elpais.com/diario/1979/10/27/opinion/309826807_850215.html, 27.10.1979.

¹⁰⁸ Ibid.

z nadcházejících povinností pro novou vládu: „Údaje, které máme k dispozici, nás vedou k domněnce, že aplikování Statutu může být zahájeno a i ti, kteří obhajovali protichůdná stanoviska, by měli přijmout demokratický výsledek referenda. Po počátečním optimismu tu však zůstávají úkoly, jako volby na začátku příštího roku, konsolidace nového způsobu řízení a života v Baskicku a nutnost nové politické formy najít cestu ven z ekonomické situace se sto tisíci nezaměstnanými a tisíci firmami v krizi.“¹⁰⁹ Článek vydaný den po referendu však zakončil s optimismem a nadějí, označujíc metaforou Baskicko jako rodinný dům, ve kterém lid žije pospolu: „Doufejme, že první kámen baskické obnovy, který jsme včera všichni položili, bude sloužit k výstavbě velké budovy, v níž všichni můžeme žít v míru a pohodě.“¹¹⁰

Den po tomto článku vydal deník další, ve kterém se rovněž zaměřoval na budoucí vývoj nastolení autonomie, avšak o něco konkrétněji: „Po schválení Statutu baskickým lidem bude ratifikován Kongresem a poté nás čekají volby pro jmenování těch, kteří budou tvořit baskický parlament, s následným jmenováním vlády. To vše je otázkou několika měsíců.“¹¹¹ Stejně tak jako El País vyhodnotil výsledek referenda jako neúspěch stran snažící se dosáhnout vysokých čísel neúčasti. Na rozdíl od El País se ale znovu zdržel jakýchkoliv negativních označení, ačkoliv uznává, že Herri Batasuna v předvolebním období provozovala politiku strachu. Taktéž obhajuje důležitost tolerance odlišných názorů: „Je zřejmé, že existovali lidé naslouchající těm, kteří prosazovali zdržení se hlasování. Je zřejmé, že v takové transcendentální konzultaci byl přítomen strach nebo donucení, ale 40 % lidí, kteří nešli do voleb, je běžný procentní podíl neúčasti a je nedůležitý. Ale především, jak je přirozené, budou existovat všemožné názory a všemožné chutě.“¹¹² Své úvahy zakončil znovu pozitivním pohledem a přesvědčoval o nutnosti spolupráce: „Statut byl schválen většinou baskických lidí a nyní začíná novou etapu v našem životě. Cesta, po kterou nyní začínáme postupovat, bude představovat obtíže, ale nemusí tomu tak být. Musíme zanechat hádek, vyléčit si rány a pracovat na dosažení míru, aby se koexistence stala realitou, jelikož jen s koexistencí a mírem přijde oživení naší baskické společnosti.“¹¹³

¹⁰⁹ „Distensión“, El Diario Vasco, 26.10.1979, 3.

¹¹⁰ Ibid.

¹¹¹ „Una tarea importante“, El Diario Vasco, 27.10.1979, 3.

¹¹² Ibid.

¹¹³ Ibid.

Po necelém měsíci od konání referenda se však tento optimismus „roztříštil na tisíc kousků“, stejně tak jako „spolupráce PNV a PSE-PSOE ohledně autonomie, což dalo možnost vzniku hořkým konfrontacím mezi stranami, které měly dva rozdílné pohledy na to, co země potřebuje. Uplynul pouhý měsíc a už jsou tak rozdělené, přenášejíc své potyčky na volby do Baskického parlamentu (...). Stručně řečeno, baskické politické vody se vrací, ačkoliv se to může zdát podivné, ke svému obvyklému proudu.“¹¹⁴ Vzápětí však své zklamání a rozčarování mírnil ujištěním a vysvětlením, že „se nejedná o první ani jistě o poslední, či o nejzávažnější krizi. Pokud jsme předtím řekli, že se vody vrátí ke svému obvyklému proudu, je to proto, že skutečnou úlohou socialistů vůči PNV je být v opozici. Současná konfrontace není ničím jiným než převzetím této politické role, která je v protikladu s PNV, která dnes ovládá většinu rukojeti baskické pánve.“¹¹⁵

V ideji postavení PNV, řečeno metaforou, jako „rukojeti baskické pánve“, jednomyslně ovládající budoucí politické dění v Baskicku, pokračoval deník nepřímou i v dalším úvodníku, vydaném 30. listopadu, den po ratifikaci Statutu autonomie v Kongresu, nazvaném „Výzva pro PNV“. V něm kritizoval nečinný postoj a roztržičnost PNV vůči vzrůstajícímu strachu obyvatel z ekonomické krize a z násilí či atentátů skupin stojícím proti autonomii, implikujíc, že měla největší moc nastolit v zemi mír. „PNV přesně ví, co se děje v Baskicku a jaké jsou triky proti těm, kteří obhajují ozbrojenou akci jako politickou zbraň. A pokud to ví, musí je vyslovit a co nejdříve se zapojit do společenských a politických akcí, které považuje za nejvhodnější, aniž by se znovu ztratila ve vnitřních krizích.“¹¹⁶ Tento článek však představoval poslední zvolání pro vyřešení problémů baskické společnosti. Poslední dva zkoumané úvodníky, vydané v den ratifikace Statutu Guernica Senátem, a den po ratifikaci, byly naopak znovu optimistického ladění a pouze v nich vyjádřil přání, aby španělský král přijel podepsat Statut autonomie jako finální krok k implementaci do baskické Guerniky, oslavujíc krále za jeho „opakující se roli pohonu změny“ a míníc, že „bez jeho snahy by Statut autonomie neexistoval.“¹¹⁷ Taktéž žádal, aby tato implementace Statutu proběhla podle ústavy.¹¹⁸

¹¹⁴ „Crisis del CGV o primer duelo pre-electoral,“ El Diario Vasco, 23.11.1979, 3.

¹¹⁵ Ibid.

¹¹⁶ „Un reto al PNV,“ El Diario Vasco, 30.11.1979, 19.

¹¹⁷ „La sanción real y el viaje a Euskadi,“ El Diario Vasco, 13.12.1979, 21.

¹¹⁸ „Temporal en el Cantábrico,“ El Diario Vasco, 12.12.1979, 19.

Celkově tak El Diario Vasco pozoroval a komentoval vývoj, který následoval po schválení Statutu autonomie v referendu, mnohem podrobněji a racionálněji než El País. Na rozdíl od El País také zůstal víceméně věrný své pozici neutrálně zaměřeného deníku a kritizoval politiku ať už strany PNV či HB pouze v případech, kdy k tomu cítil občanskou odpovědnost, užívajíc přitom lehce neformálně znějících metafor a přirovnání a prokazujíc hlubokou znalost politického dění v Baskicku. Ve zbylých případech byl však postoj El Diario Vasco konzistentní ve své snaze neupřednostňovat jeden názor nad druhým a ve snaze nezasahovat příliš do společenského konsenzu.

Co se týče zpráv a článků vydaných El Diario Vasco kromě úvodníků, byly vesměs velmi podrobné, poskytujíc po referendu o autonomii velmi podrobné statistiky každé vesnice v Baskicku, a pokračujíc ve své politice poskytování co největšího prostoru politikům pro vyjádření se ať už v prohlášeních či rozhovorech. Jeho snaha poskytnout co nejdříve statistiky hlasování ztroskotala, jelikož o několik dní je musel opravit, protože nesouhlasily s oficiálními statistikami. Oproti oficiálním údajům byly o něco málo pozitivnější; den po referendu El Diario Vasco uveřejnil článek, který uváděl, že účast v referendu byla 60 %, oficiální statistiky však účast spočítaly jako 58,86%. Deník velmi podrobně popisoval průběh vnitřní krize uvnitř PNV, rozpuštění BBB (Bizkai Buru Batzar, exekutiva strany PNV v regionu Vizcaya) a další peripetie implementace Statutu autonomie, včetně detailního rozboru zpoždění při ratifikacích Statutu Kongresem a posléze Senátem.

Kromě analýzy samotných úvodníků a zpráv je také zajímavé porovnat, jakým aktérům a jak často daly oba deníky prostor se vyjádřit. Nejenže se deníky lišily v tom, jaké množství článků uveřejnili o problematice autonomie Baskicka, ale našla jsem rozdíly i v tom, jací lidé přispívali svými názory do pro ně vyhraněné rubriky. A to i přes to, že oba deníky jsou v zásadě stejného zaměření; taktéž do této rubriky paralelně přispívali zástupci politických stran. Můžeme zde nalézt podobnost se závěry analýzy článků, že se zde prakticky až na výjimky nevyskytovaly příspěvky od stran stojících proti autonomii. Tyto příspěvky politiků také v mnohých případech sloužily pro propagaci přijetí Statutu, učinili je součástí jejich kampaně. V deníku El Diario Vasco můžeme taktéž pozorovat postupnou změnu společenské nálady z optimismu na nervozitu z budoucího vývoje.

V El País se v období před oznámením data referenda objevily pouze dva příspěvky týkající se autonomie Baskicka či Statutu, a to od spisovatele Víctora de la Serna, který v něm obhajoval správnost ideje autonomních společenství na základě toho, že se o nich vyjadřoval pozitivně král osobně a toho, že země jako Švýcarsko a Německo jsou také složené z kantonů/států, které mají mnohem větší autonomii, než kterou obdrží Statutem Baskicko.¹¹⁹ Druhým pozitivním názorem přispěl Eduardo Uriarte, člen výkonného výboru EIA a Euskadiko Ezquerria. Ten prohlašoval, že část Basků, která je proti Statutu, není proti němu samotnému, ale bojí se o svou budoucí situaci.¹²⁰ V daném období tak El País neuveřejnil žádný příspěvek, který by vyjadřoval jiný než kladný vztah k možné autonomii.

Podobná situace nastala i při zkoumání uveřejněných příspěvků v El Diario Vasco, ačkoliv zde můžeme nalézt několik výjimek. Oproti těm z El País jich tento deník v daném období uveřejnil 22, z toho byl jen jeden negativně laděný vůči autonomii. Příspěvky, které se vyjadřovaly o autonomii kladně, by se daly shrnout jako nadějně a radostné, oslavující svobodu Basků. Častý přispěvatel pod pseudonymem „Pertinax“ se opakovaně vyjadřoval o důležitosti Statutu autonomie, který je podle něj „lékem pro Baskicko.“¹²¹ Do této rubriky vytvořené pro vyjádření vlastního názoru pravidelně psalo do El Diario Vasco několik spisovatelů, zejména José Estornés Lasa, José Miguel de Azaola či Juan Fusi Aizpurúa. Ti jednomyslně podporovali Statut autonomie a snažili se přesvědčit čtenáře o správnosti Statutu argumentem, že je skvělou variantou pro celé Baskicko.¹²²

Co se týče zastoupení příspěvků od členů politických stran, našla jsem příspěvky pouze od členů stran PNV, PSOE a PCE, chybí zde tedy také zastoupení stran stojících proti autonomii. Jediný negativně laděný příspěvek pochází od strany PCE, konkrétně od politika Latierra. Ten v něm osočuje redaktory deníku El Diario Vasco z „nazývání nepřátel Statutu teroristy a marxisty, a obviňování z demagogie“,¹²³ ačkoliv neuvádí žádné důkazy či zdroje pro tyto své domněnky. Dále se vyjadřuje, že země již dostala

¹¹⁹ Víctor de la Serna, „España como forma de convivencia,“ El País, https://elpais.com/diario/1979/08/11/opinion/303170404_850215.html, 11. 08. 1979.

¹²⁰ Eduardo Uriarte, „Del país, del Estatuto y del cura Echevarría,“ El País, https://elpais.com/diario/1979/08/26/espana/304466402_850215.html, 26.08.1979.

¹²¹ Pertinax, „Transferencias. Ahora. ¡Ya!“ El Diario Vasco, 26. 08. 1979, 5.

¹²² José Estornés Lasa, „Asombroso,“ El Diario Vasco, 12.08.1979, 5.

José Miguel de Azaola, „Garaicoechea y unos cuantos vascos,“ El Diario Vasco, 22.08.1979, 5.

Juan Pablo Fusi Aizpurúa, „Autonomía y autodeterminación,“ El Diario Vasco, 04.08.1979, 5.

¹²³ Ignacio Latierra, „Marxismo, terrorismo, amnistía,“ El Diario Vasco, 08.08.1979, 5.

několik příležitostí získat autonomii. Ostatní příspěvky však nechávají Latierra v kritice samotného; politici Casas a Iparraguirre ze strany PSOE apelují ve svých jednotlivých příspěvcích na síly stojící proti autonomii, aby si uvědomily, že okolnost, jako bylo schválení ústavy, začala přetvářet a přeorganizovat stát; tato změna však ještě zdaleka není hotová a PSOE prohlašuje zájem být motorem této změny. Také se v nich objevuje první z mnoha nadcházejících žádostí, aby se občané Baskicka nezdržovali hlasování v referendu o autonomii.¹²⁴ Toto téma je ústředním motivem většiny příspěvků politiků. Nenachází se mezi nimi příspěvky pouze od zastupitelů stran HASI, LAIA, ANV a ESB, tj. ze stran koalice Herri Batasuna.

Negativně laděné příspěvky se vyskytly pouze tři, ze kterých dva spíše kritizují politickou situaci a strategie stran než Statut samotný. Jeden z nich kritizuje vládu, že svým častým kritizováním koalice HB jí dělá vlastně reklamu.¹²⁵ Azaola v dalším příspěvku nazvaném „Kvadratura baskického kruhu“ mění svůj názor na Statut autonomie. Prohlašuje, že projekt autonomie má vážné problémy, ačkoliv opakuje myšlenku vyřčenou již v *El Diario Vasco*, že „nikdo nepochybuje, že ano budou převažovat nad ne.“ Míni, že Baskicko je unavené z politiky a skeptické, a je tak velmi složité přesvědčit jej, že Statut jeho problémy vyřeší. „V těchto podmínkách je získat souhlas většiny (...) jako pokoušet se o kvadraturu kruhu.“¹²⁶

Zajímavým zjištěním bylo, že jeden z výše zmíněných úvodníků o důležitosti debaty stran z *El País* se objevil i jako příspěvek v *El Diario Vasco*.¹²⁷ Pertinax na něj vzápětí souhlasně zareagoval, a zároveň se velmi kriticky vyjadřoval o koalici HB, označujíc ji jako „slabou“, „manipulativní“ a „nekoherentní“.¹²⁸ Politik Odriozola ze strany PNV zachází ve svém příspěvku tak daleko, že srovnává politiku HB s Hitlerem: „Telesforo de Monzón (politik HB) několikrát řekl, že mír je za rohem. Hitler řekl to samé Angličanům, ti si však zvolili proti němu bojovat, protože tento mír pošlapával jejich nejzákladnější zásady.“¹²⁹ Většina ostatních příspěvků se však straní očerňování jiných a pouze vítá autonomii někdy až naivními slovy jako např. „lék pro Baskicko“, „probuzení pro spící španělské síly“ či „jedinou možnost budoucnosti Baskicka“.

¹²⁴ Enrique Iparraguirre, „La España posible,“ *El Diario Vasco*, 17.08.1979, 5.

Enrique Casas, „Navarra, Euzkadí, España,“ *El Diario Vasco*, 23.08.1979, 5.

¹²⁵ Javier Aguado, „Suplicatorios y campaña del Estatuto Vasco,“ *El Diario Vasco*, 07.10.1979, 18.

¹²⁶ José Miguel de Azaola, „La cuadratura del círculo vasco,“ *El Diario Vasco*, 16.10.1979, 5.

¹²⁷ *El País*, „El debate público sobre el Estatuto de Guernica,“ *El Diario Vasco*, 31.08.1979, 5.

¹²⁸ Pertinax, „El fondo del debate,“ *El Diario Vasco*, 01.09.1979, 5.

¹²⁹ Joseba Elozegi Odriozola, „El orden público y el Estatuto,“ *El Diario Vasco*, 23.09.1979, 5.

Častým motivem v těchto člancích bylo i vysvětlování konkrétních důvodů politiků, proč hlasují „ano“, a proč by ostatní měli také. Politik Quiroga z UCD se v jednom z nich vyjadřuje, že ti, kteří nebudou volit v referendu, jsou nepřáteli míru v Baskicku.¹³⁰

V poslední části analýzy se poprvé za celou zkoumanou dobu se v El País objevují příspěvky ze stran odporujícím přijetí Statutu. Politik Aldekoa zastupující ESB, jednu ze stran koalice HB, se v příspěvku ze 7. listopadu obořuje proti faktu, že média neposkytovala stranám vyrovnaný prostor pro vyjádření se, jelikož ho dávala více prostatutním stranám: „Nedostatek demokratické důvěryhodnosti s tisíci nesrovnalostmi (...) učinila, že toto referendum bude popsáno v dějinách jako „špinavé“, jako bylo charakteristické pro frankistická referenda. Po 25. říjnu – navzdory skutečnosti, že se tyto noviny před několika dny věnovaly redakčním slovům a asociacím jako „nátlaky“, „odvetné činy“, „zastrašování“, „plebiscitů zmanipulovaných totalitními systémy“ atd., ačkoliv nerovnost v zacházení s HB pokračuje a bude pokračovat i nadále (...).“¹³¹

Naproti tomu v El Diario Vasco nebyla nouze o rozbory problémů implementace autonomie jednotlivých politických i nepolitických představitelů Baskicka. V prvních několika dnech od uplynutí konání referenda mezi příspěvky v El Diario Vasco panovala oslavná a optimistická atmosféra. Pertinax podává svou interpretaci významu autonomie pro Baskicko za použití přirovnání k porodu: „Z mého pohledu je Statut jako narození. Porody produkují nádherné věci. Jsou doprovázeny úsilím, bolestí, a také mnoha věcmi, které je třeba odříznout, očistit a odhodit pryč.“¹³²

Tento optimismus však zřejmě v části obyvatel po několika dnech vyprchal a nahradilo jej rozčarování z politického „ticha“, které nastalo po referendu. Tento pocit je zřejmý např. z příspěvku Azaoly s názvem „Statut a frustrace“, ve kterém míní, že „nemůže být zabráněno tomu, aby díky němu nevznikaly vážné problémy, (...) jeho aplikace by způsobila značnou frustraci.“ Následně se pouští do kritiky politické kampaně stran pro Statut: „V reklamách na stránkách novin jsme četli slogany jako následující: Vyřeším problém století jedním slovem. Pozvednu Baskicko jedním slovem. Vytvořím mír v Baskicku jedním slovem apod. To magické slovo, které Baskicku stačilo jen vyslovit k

¹³⁰ Gonzalo Quiroga, „Un Estatuto para todos,“ El Diario Vasco, 23.09.1979, 5.

¹³¹ Iñaki Aldekoa, „Desde Euskadi con honor,“ El País, https://elpais.com/diario/1979/11/07/espana/310777204_850215.html, 07. 11. 1979.

¹³² Pertinax, „El perdón,“ El Diario Vasco, 02.11.1979, 5.

dosažení tolika zázraků, bylo samozřejmě jednoslabičné slovo Ano,¹³³ a taktéž do kritiky strany PNV, kterou vidí jako největšího propagátora této „demagogie“.

El Diario Vasco uveřejnilo v tomto období od něj o několik dní později další stať, ve které pokračuje v kritice politiky PNV, a konkrétně kritice proslovů Garaikoetxe, taktéž ho označujíc za demagoga.¹³⁴ Nejistota ohledně budoucího politického vývoje a postoje strany PNV vyplývá i z názoru taktéž opakujícího se příspěvatele Larrey: „Zdá se, že se kolem politických aktivit budoucí prozatímní vlády objevila opona ticha. Jako meditace je to v pořádku. Jako taktika už tolik ne. Ačkoliv je deset dní krátká doba, nejsme v situaci, kdy bychom si mohli dovolit medítovat příliš dlouho.“¹³⁵ Kritika a nejistota ohledně budoucnosti pokračovala až do ratifikace Statutu Guernica Senátem. Hlavním tématem se stalo vyřešení nastalé ekonomické krize a sestavení budoucí autonomní vlády.

Postoj deníku El País se tak celkově dá charakterizovat jako značně pozitivní vzhledem k vytvoření autonomního baskického regionu a jako zaměřený výhradně proti stranám odmítajícím přijmout Statut autonomie v referendu, které portrétoval jako nebezpečné a špatné. Projevoval důvěru v pozitivní budoucí vývoj Baskicka a význam této autonomie pro celou zemi, ačkoliv o ní přestal publikovat články, jakmile byla v referendu schválena a nereflektoval politické problémy, které v Baskicku následně nastaly. Jeho podpora autonomie byla tak značně povrchní. Na rozdíl od El Diario Vasco se deník nesnažil zachovat neutrální tvář. Příspěvky uveřejněné v El País se shodovaly se závěry učiněnými o úvodnicích, a to, že ačkoliv výhradně podporovaly autonomii a Statut autonomie Baskicka a odsuzovaly koalici Herri Batasuna, bylo jich uveřejněno velmi malé množství a prakticky vymizely po úspěšném referendu.

El Diario Vasco postupoval ve vyjadřování svých postojů s větší opatrností a tolerancí k odlišným názorům, a nepodporoval veřejně hlasování „ano“ v referendu, kladl důraz pouze samotný akt hlasování, ať už ano či ne. Mezi řádky je však možné z jeho postoje k autonomii a k referendu vyčíst, že ačkoliv neapeloval na hlasování „ano“, doufal v něj

¹³³ José Miguel de Azaola, „Estatuto y frustración,“ El Diario Vasco, 02.11.1979, 5.

Musím s tímto příspěvkem na základě výsledků analýzy v zásadě souhlasit; na stránkách novin El Diario Vasco se v období před konáním referenda každý den objevovaly reklamy a prohlášení stran, mnohdy v rozměru celé stránky a ve velkém počtu, apelující na občany, aby hlasovali „ano“ v referendu o autonomii. Nijak to však nevypovídá o postoji konkrétních novin, proto v analýze tento fakt nebyl zohledněn.

¹³⁴ José Miguel de Azaola, „¿Programa de Gobierno?“ El Diario Vasco, 08.11.1979, 5.

¹³⁵ Miguel Larrea, „Diez días silenciosos,“ El Diario Vasco, 04.11. 1978, 3.

a hodnotil autonomii Baskicka taktéž pozitivně a nadějně. Z toho, že v člancích obsahujících přehledy postojů stran před konáním referenda vůbec nefigurovaly strany stojící proti přijetí autonomie, a že deník kritizoval bez přímého jmenování entit podporujících neúčast v referendu, vyvozují, že sice s jejich názorem taktéž jako El País nesouhlasil, ale vyhraňoval se pouze proti samotnému aktu neúčasti; to, zda strany podporovaly hlas „ne“ v referendu, respektoval.

Co se týče shrnutí obsahu příspěvků do svobodné rubriky pro vyjádření názoru, můžeme mezi nimi taktéž spatřovat podobnost v tom, že z velké části je tvořily pozitivní názory na autonomii, avšak v příspěvcích uveřejněných v deníku El Diario Vasco po konání referenda můžeme na rozdíl od těch uveřejněných v El País spatřovat postupný posun od stoprocentní podpory stran pro přijetí autonomie ke zklamání a nervozitě ohledně vyřešení krize a budoucího dění.

Závěr

V této bakalářské práci jsem si vytyčila za cíl zjistit, jakým způsobem informovala vybraná média o událostech spojených s autonomií a Statutem autonomie Baskicka, a zda na ně zaujímala hodnotící postoje. Položila jsem si taktéž doplňující otázku, jaká o autonomii probíhala debata. V úvodu jsem vyjádřila předpoklad, že výsledkem analýzy bude zjištění, že deníky zaujaly podobné, ne-li stejné postoje.

Analýza přinesla některé očekávané i překvapivé výsledky. Autonomní tendence byly reflektovány deníky El País a El Diario Vasco v zásadě podobně; oba deníky souhlasily s vytvořením autonomního regionu Baskicka, ale každý deník svůj názor na problematiku vyjadřoval trochu rozdílným způsobem. Potvrdil se mnou očekávaný jev, že se v El País objevil v daném období menší objem článků včetně úvodníků týkajících se baskické autonomie, a že naproti tomu se El Diario Vasco věnoval problematice podrobněji a mnohem více často. Jelikož je El Diario Vasco regionální baskický deník, bylo logickým předpokladem, že podporuje autonomii svého regionu více než celostátní deník El País, avšak bylo tomu naopak. Politika deníku El Diario Vasco se dá charakterizovat snahou o neutralitu a přístupem tolerance k rozdílným názorům ve společnosti, oproti El País se deník nevyznačuje vyhraněnou ideologií, ačkoliv se oba deníky nachází ve středu politického spektra. Postoj El Diario Vasco tak můžeme definovat jako respektující k hlasům „ne“ v referendu, avšak ne už k těm, kteří se referenda odmítli účastnit úplně.

Celkově také El Diario Vasco pozoroval a komentoval vývoj, který následoval po schválení Statutu autonomie v referendu, mnohem podrobněji a racionálněji než El País. Ten se mnohem více uchýloval ke kritice stran stojícím proti Statutu autonomie, s inklinací vidět situaci značně černobíle, tj. že síly proti Statutu jsou ty „zlé“ a „nebezpečné“. Po schválení Statutu autonomie v referendu se přestal o problematiku zajímat, ačkoliv ve všech předcházejících zkoumaných člancích výrazně podporoval vytvoření autonomie pro Baskicko.

Stejnou dynamiku můžeme pozorovat i v uveřejněných příspěvcích v El País. Ty byly z většiny tvořeny příspěvky podporujícími baskickou autonomií, a po konání referenda jejich počet značně ubyl. V příspěvcích uveřejněných v deníku El Diario Vasco po konání referenda naopak můžeme pozorovat jak stále konstantní zájem politiků a jiných

příspěvatelů komentovat politické dění, a také odráží jisté zklamání a nejistotu z nečinnosti vedoucí strany PNV a z budoucího politického vývoje.

V obou denících jsem pozorovala zajímavý jev, a sice že v rozhovorech, článcích o postojích stran na referendum, avšak i v rubrikách pro svobodné vyjádření názorů byly skoro ve všech případech popisovány a zahrnuty pouze strany vyjadřující podporu Statutu autonomie. Je nasnadě zamyslet se, zda to bylo záměrné, či ne. První možností je, že se oba deníky soustředily pouze na politiku stran pro autonomii a odmítly dát prostor těm proti. To však není příliš logické z toho důvodu, že média v tomto období španělské historie představovala nejsvobodnější „fórum“ a prostor pro politickou diskuzi. Pravděpodobnější je tak druhá možnost, že strany proti, tj. koalice Herri Batasuna, které si zvolily být pasivní a nehlasovat v referendu, se odmítly účastnit rozhovorů atd. Podporuje to i rozbor jednoho z příspěvků ze strany hlasů proti, které viděly média jako demagogická a zaměřená proti nim. Ačkoliv tyto hlasy proti tvrdí, že jim média neposkytla dostatek prostoru, právě z toho důvodu, že viděla tato konkrétní média už z principu jako zaměřená proti nim, odmítaly se vyjadřovat. Je však pravda, že tyto strany proti referendu o autonomii nebyly zahrnuty do předvolebního popisu programů stran, který se v novinách objevil. Proto by bylo zajímavé se na tento závěr zaměřit a podrobněji jej v jiných pracích prozkoumat.

Jelikož jsem zkoumala pouze omezené, krátké období do ratifikace Statutu autonomie Parlamentem, bylo by v dalších podobných pracích vhodné analýzu rozvinout do delšího časového horizontu; zkoumat, zda schválená autonomie podle médií opravdu přinesla regionu stabilitu, jak bylo propagováno před referendem o autonomii stranami pro volbu „ano“, a jaké další dopady měla na politické dění v regionu i v celé zemi.

Summary

The topic of this thesis is regarding the issue of autonomy and creation of the autonomous community of Basque Country within the institutional structure of Spain at the end of 1970's, while connecting it with its reflection in national and regional media. Thesis analyses whether the selected media took any position or expressed opinion about the Basque autonomy and the projected Statute of autonomy.

After the first chapter, which contains the introduction to the topic, the second chapter deals with definitions of core terms, such as regionalism, nationalism or autonomy, and provides historical and political context. Analysis of published articles on this subject, which is contained in the third chapter, was conducted within the methodology of discourse analysis. Author concludes that the newspapers, while being both centrists, differed in their views regarding the referendum on Basque autonomy and on the autonomy itself. More specifically, national newspaper *El País* supported the propagators of Basque autonomy and harshly critiqued the opponents, while regional *El Diario Vasco* stood behind its core idea of tolerance of different opinions and tried hard to remain in a neutral position, even though it expressed discontent with parties that advocated absence in the referendum.

El País had also shown a lesser interest in the events regarding the autonomy, and stopped reporting on them after the referendum on autonomy, considering the issue of the Basque people as solved, while *El Diario Vasco* monitored the developments more closely and in bigger quantity of articles, commented on the political crisis that took over after the referendum, and expressed worry about the future development of Basque politics and the economy.

At the end of the analysis, the author also asks a supplementary question to which actors and how often did *El País* and *El Diario Vasco* give space to express themselves, and concludes that there were only included almost solely parties supporting the "yes" vote in the referendum on autonomy in the articles of the said newspapers, and that even in the columns meant for free expression of opinion of politics or readers there was published a very little number of negatively oriented contributions towards the plan of autonomy. The opinions of those few which were published critiqued the approach of the newspapers, calling it demagogic and not providing an equal opportunity for

expressing themselves. However, the media in this period of Spanish history represented the freest space for the expression of opinion, and so it is more likely, that the opponents of the autonomy chose to be passive instead of them being oppressed by the media. Since it is impossible to tell from the conclusions of this thesis if this is true, it would be interesting to explore this topic further in another work.

Seznam použitých zdrojů

Primární prameny

„Archivo Web de EL PAÍS: periódico global.“ Archiv novin El País.

<https://elpais.com/archivo/>.

„Atzoko Prentsa Digitala.“ Archiv novin El Diario Vasco.

https://w390w.gipuzkoa.net/WAS/CORP/DKPAtzokoPrentsaWEB/buscar.do?amicus=178866&lang=en&anti_cache=1526325833809.

„Constitución.“ Španělská ústava 1978. Congreso.

http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/Norm/const_espa_texto_ingles_0.pdf.

Čl. 2 Španělské ústavy z roku 1978.

<http://www.lamoncloa.gob.es/espana/leyfundamental/Paginas/index.aspx>.

„Estatuto de Autonomía de País Vasco.“ Statut autonomie Baskicka 1979. Congreso.

http://www.congreso.es/consti/estatutos/ind_estatutos.jsp?com=76.

Články:

„Ante el 25 de octubre.“ El País.

https://elpais.com/diario/1979/10/12/opinion/308530801_850215.html. 12.10.1979.

„Crisis del CGV o primer duelo pre-electoral.“ El Diario Vasco. 23.11.1979. 3.

„Distensión.“ El Diario Vasco. 26.10.1979. 3.

Eduardo Uriarte. „Del país, del Estatuto y del cura Echevarría.“ El País.

https://elpais.com/diario/1979/08/26/espana/304466402_850215.html. 26.08.1979.

„El "fair play" en la campaña proestatuto.“ El Diario Vasco. 28.09.1979. 2.

„El debate público sobre el Estatuto de Guernica.“ El País.

https://elpais.com/diario/1979/08/29/opinion/304725607_850215.html. 29.08.1979.

„El Estatuto y los liberales.“ El Diario Vasco, 03.10.1979. 2.

El País. „El debate público sobre el Estatuto de Guernica.“ El Diario Vasco. 31.08.1979. 5.

„El último sondeo del CGV da el 60% de participación.“ El País.
https://elpais.com/diario/1979/10/24/espana/309567614_850215.html. 24.10.1979.

„En la recta final.“ El Diario Vasco. 17. 10. 1979. 3.

Enrique Casas. „Navarra, Euzkadi, España.“ El Diario Vasco. 23.08.1979. 5.

Enrique Iparraguirre. „La España posible.“ El Diario Vasco. 17.08.1979. 5.

Gonzalo Quiroga. „Un Estatuto para todos.“ El Diario Vasco. 23.09.1979. 5.

„Hacia la reacomodación del Estado.“ El País.
https://elpais.com/diario/1979/08/15/opinion/303516001_850215.html. 15.08.1979.

Ignacio Latierro. „Marxismo, terrorismo, amnistía.“ El Diario Vasco. 08.08.1979. 5.

Iñaki Aldekoa. “Desde Euskadi con honor.” El País.
https://elpais.com/diario/1979/11/07/espana/310777204_850215.html. 07. 11. 1979.

Javier Aguado. „Suplicatorios y campaña del Estatuto Vasco.“ El Diario Vasco. 07.10.1979. 18.

„Jornada historica: hoy se refrenda el Estatuto.“ El Diario Vasco. 25.10. 1979. 1.

José Estornes Lasa. „Asombroso.“ El Diario Vasco. 12.08.1979. 5.

José Miguel de Azaola. „Estatuto y frustración.“ El Diario Vasco. 02.11.1979. 5.

José Miguel de Azaola. „Garaicoechea y unos cuantos vascos.“ El Diario Vasco, 22.08.1979. 5.

José Miguel de Azaola. “La cuadratura del círculo vasco.” El Diario Vasco. 16.10.1979. 5.

José Miguel de Azaola. „¿Programa de Gobierno?“ El Diario Vasco. 08.11.1979, 5.

- Joseba Elozegi Odriozola. „El orden público y el Estatuto.“ El Diario Vasco. 23.09.1979. 5.
- Juan Pablo Fusi Aizpurúa. „Autonomía y autodeterminación.“ El Diario Vasco. 04.08.1979. 5.
- „La pastoral de obispos vascos.“ El Diario Vasco. 23.09.1979. 2.
- „La policía autónoma, clave para un nuevo clima del orden público en Euskadi.“ El País. https://elpais.com/diario/1979/10/21/espana/309308415_850215.html. 21.10.1979.
- „La sanción real y el viaje a Euskadi.“ El Diario Vasco. 13.12.1979. 21.
- „No hay otro camino que el Estatuto de Guernica.“ El País. https://elpais.com/diario/1979/10/03/opinion/307753201_850215.html. 03.10.1979.
- Pertinax. „El fondo del debate.“ El Diario Vasco. 01.09.1979. 5.
- Pertinax. „El perdón.“ El Diario Vasco. 02.11.1979. 5.
- Pertinax. „Transferencias. Ahora. ¡Ya!“ El Diario Vasco. 26. 08. 1979. 5.
- „Temporal en el Cantábrico.“ El Diario Vasco. 12.12.1979. 19.
- „"Sí" a los estatutos.“ El País. https://elpais.com/diario/1979/10/24/opinion/309567607_850215.html. 24.10.1979.
- „Un reto al PNV.“ El Diario Vasco. 30.11.1979. 19.
- „Una tarea importante.“ El Diario Vasco. 27.10.1979. 3.
- Victor de la Serna. „España como forma de convivencia.“ El País. https://elpais.com/diario/1979/08/11/opinion/303170404_850215.html. 11. 08. 1979.
- „Y el referéndum vasco.“ El País. https://elpais.com/diario/1979/10/27/opinion/309826807_850215.html. 27.10.1979.

Sekundární prameny

Knižní tituly

Arta Antonovica. 2011. Comunicación e imagen de los Países Bálticos en España a través de la técnica del discurso periodístico. Madrid: Universidad Rey Juan Carlos. Servicio de Publicaciones. 111. ISBN 978-84-15455-69-1.

Alan B. Albarran. 2009. The handbook of Spanish language media. New York: Routledge. 20. ISBN 978-0415990448.

Anthony D. Smith. 2001. Nationalism: theory, ideology, history, Cambridge: Polity Press. 57. ISBN 978-0745651286.

Blanka Říchová. 2004. Komparace politických systémů II. Praha: Economica. 163-180. ISBN 978-80-245-0757-6.

Blanka Říchová & Vlastimil Fiala. 2002. Decentralizační trendy v západní Evropě. V: Blanka Říchová & Vlastimil Fiala a kol.: Úloha politických aktérů v procesu decentralizace. Praha: Moneta – FM. 616 s. ISBN 80-900965-8-1.

Daniel C. Hallin, & Paolo Mancini. 2004. Comparing media systems: Three models of media and politics. New York. NY: Cambridge University Press. 26-33. ISBN 9780511790867.

Giovanni Sartori. 2005. Strany a stranické systémy: schéma pro analýzu. Klasikové společenských věd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 466 s. ISBN 80-7325-062-4.

Jan Hendl. 2016. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Praha: Portál. 50-54. ISBN 978-80-262-0982-9.

Jiří Kunc. 2000. Stranické systémy v rekonstrukci: Belgie, Itálie, Španělsko, Československo, Česká republika. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 262. ISBN 80-85850-79-6.

Jan Mansvelt-Beck. 2005. Territory and Terror: Conflicting Nationalisms in the Basque Country. Routledge Advances in European Politics. London: Routledge. 55-56. ISBN 978-0415348140.

Jacqueline Urla. 2012. Reclaiming Basque Language, Nation, and Cultural Activism. Reno. University of Nevada Press. 3. ISBN 978-0874179651.

John W. Creswell. 1998. Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions. Thousand Oaks. US: Sage Publications, Inc. 12. ISBN 9780761901433.

Karel Žaloudek. 2004. Encyklopedie politiky. Praha: Libri. Heslo Autonomie. ISBN 80-7277-209-0.

Louise Phillips & Marianne W. Jørgensen. 2002. Discourse Analysis as Theory and Method. London: Sage Publications. 9. ISBN 978-0761971122.

Ladislav Skokan. 1998. Úvod do teorie geografie I. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně. 32. ISBN 80-7044-174-7.

Miloš Fňukal. 2013. Politická geografie. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. 97. ISBN 978-80-244-3900-6.

Maxmilián Strmiska, 1998. Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 28-39. ISBN 80-85959-32-1.

Omar G. Encarnación. 2008. Spanish Politics: Democracy After Dictatorship. Polity. 40. ISBN 978-0745639932.

Richard Gunther & Anthony Mughan. 2000. Democracy and the Media: A Comparative Perspective. Communication, Society and Politics. Cambridge: Cambridge University Press. 45-51. ISBN 9781139175289.

Robert L. Trask. 1996. The History of Basque, Routledge. 29. ISBN 978-0415131162.

Robert P. Clark. 1979. The Basques, the Franco years and beyond, Reno. University of Nevada Press. 213-215. ISBN 978-0874170573.

Odborné články

David Ward. 2004. A Mapping Study of Media Concentration and Ownership in Ten European Countries. Dutch Media Authority.

Frank R. Baumgartner & Laura Chaqués Bonafont. 2015. All News Is Bad News: Newspaper Coverage of Political Parties in Spain. *Political Communication*: 24. 2.

Jiří Homoláč. 2006. Diskurz o migraci Romů na příkladu internetových diskusí, *Sociologický časopis* 42(2), 329-351.

Martin Vávra, 2006. Tři přístupy k analýze diskurzu – neslučitelnost nebo možnost syntézy? V: Radek Tichý ed. "Miscellanea Sociologica 2006". Praha: Fakulta sociálních věd UK. 49-65.

Články z internetových verzí periodik

“El País' consume su giro a la derecha y ataca el apoyo mediático de Planeta a Podemos.” 2016. Online. El Confidencial.

https://www.elconfidencial.com/comunicacion/2016-06-07/el-pais-la-sexta-podemos-iu-fuego-amigo_1212592/.

“EL PAIS sale los lunes a partir de mañana.” Online. El País. https://elpais.com/diario/1982/04/18/portada/387928803_850215.html.

“El PNV aboga por una Europa federal sin Estados-Nación.” Online. La Vanguardia. <https://www.lavanguardia.com/paisvasco/local/20170324/421146985492/pnv-aboga-europa-federal-sin-estados-nacion.html>.

“El País saved as debts rise and sales fall.” Online. The Guardian.

<https://www.theguardian.com/business/2010/oct/04/pais-debt-restructuring-berggruen-franklin>.

“Injurias a la Corona.” Online. El País.

https://elpais.com/diario/2007/07/28/opinion/1185573601_850215.html.

Ostatní

Alice Navrátilová. 2017. “Separatistická hnutí ve Španělském království: srovnávací analýza”. Online. Diplomová práce. Olomouc. 38.

Diccionario de la lengua española. Online. Real Academia Española, <https://dle.rae.es/?id=054E95G>.

Irena Reifová, 2004. Slovník mediální komunikace. [s.l.]: Portál. ISBN 80-7178-926-7.

“Medios controlados”. Online. Oficina de Justificación de la Difusión. <https://www.ojd.es/medios-controlados/>.

“Referendum Spanish Constitution 6th December 1978”. Online. Ajuntament de Barcelona. Barcelona.
<http://www.bcn.cat/estadistica/angles/dades/telec/ref/ref78/r22.htm>.

Salem Press Encyclopedia. Online. 2018.

Zinaida Shevchuk. 2013. „Diskurzivní analýza.“ Online. Masarykova Univerzita. [cit. 2019-03-10].

TEZE BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
Jméno:	Patricie Lengyelová
E-mail:	32242719@fsv.cuni.cz
Studijní obor:	Mezinárodní teritoriální studia
Semestr a školní rok zahájení práce:	ZS 2018/19
Semestr a školní rok ukončení práce:	LS 2018/19
Vedoucí bakalářského semináře:	PhDr. David Emler, Ph.D.
Vedoucí práce:	PhDr. Martin Mejstřík
Název práce:	Odras baskické autonomie ve španělských a baskických médiích
Charakteristika tématu práce (max. 10 řádek):	Práce se zaměřuje na období těsně před schválením baskické autonomie v lidovém referendu a po něm, dívá se na něj optikou dvou španělských deníků El País a El Diario Vasco, přičemž je jeden celostátní a druhý regionální. Cílem práce je analyzovat, jakým způsobem tato média informovala o událostech spojených s baskickým autonomismem nebo referendu o Statutu autonomie a zda na ně zaujímala hodnotící postoj. Téma odrasu v médiích bylo zvoleno z toho důvodu, že média představovala v tomto období stále nedokončené demokratizace hlavní prostor pro svobodnou politickou diskuzi a vyjádření různých názorů.
Zdůvodnění úprav a změn tématu od zadání projektu do odevzdání práce (max. 10 řádek):	Práce si již nedává za úkol zjistit, jak média odrážela náladu v tehdejší společnosti, téma bylo konkretizováno na analýzu postoje španělských médií El País a El Diario Vasco na baskický autonomismus, jelikož původní výzkumný cíl byl pro bakalářskou práci příliš široký. Taktéž se změnilo zaměření práce ze separatismu na autonomii Baskicka, z důvodu rozhodnutí se zaměřit se na méně prozkoumané téma; našla jsem mnoho diplomových prací, které se zaměřují na separatismus v Baskicku, avšak nezajímají se příliš vznikem autonomního statusu Baskicka. Původně vymezené časové období v projektu práce, tj. období od roku 1978 do 1982 bylo změněno na období tři měsíce před baskickým referendem o autonomii (25.10.1979) po přijetí autonomie španělským Kongresem a Senátem z důvodu přílišného objemu článků, který nebyl vhodný pro rozsah bakalářské práce.
Struktura práce (hlavní kapitoly obsahu):	<ul style="list-style-type: none"> 1 Úvod <ul style="list-style-type: none"> 1.1 Rešerše literatury 1.2 Španělské státní zřízení 1.3 Historicko-politický vývoj Baskicka 2 Teoretická část <ul style="list-style-type: none"> 2.1 Vysvětlení základních pojmů 2.2 Baskický Statut autonomie 2.3 Politická situace v Baskicku na konci 70. let 3 Analýza <ul style="list-style-type: none"> 3.1 Metodologie práce 3.2 Vybraný vzorek 3.3 Analýza textů

Prameny a literatura (výběrová bibliografie, max. 30 hlavních titulů):

„Archivo Web de EL PAÍS: periódico global“. Archiv novin El País. <https://elpais.com/archivo/>.

„Atzoko Prentsa Digitala“. Archiv novin El Diario Vasco. https://w390w.gipuzkoa.net/WAS/CORP/DKPAtzokoPrentsaWEB/buscar.do?amicus=178866&lang=en&anti_cache=1526325833809.

„Constitución“. Španělská ústava 1978. Congreso. http://www.congreso.es/portal/page/portal/Congreso/Congreso/Hist_Normas/Norm/const_espa_texto_ingles_0.pdf.

„Estatuto de Autonomía de País Vasco“. Statut autonomie Baskicka 1979. Congreso. http://www.congreso.es/consti/estatutos/ind_estatutos.jsp?com=76.

Alan B. Albarran. 2009. The handbook of Spanish language media. New York: Routledge. 20. ISBN 978-0415990448.

Anthony D. Smith. 2001. Nationalism: theory, ideology, history, Cambridge: Polity Press. 57. ISBN 978-0745651286.

Blanka Říchová. 2004. Komparace politických systémů II. Praha: Economica. 163-180. ISBN 978-80-245-0757-6.

Blanka Říchová & Vlastimil Fiala. 2002. Decentralizační trendy v západní Evropě. V: Blanka Říchová & Vlastimil Fiala a kol.: Úloha politických aktérů v procesu decentralizace. Praha: Moneta – FM. 616 s. ISBN 80-900965-8-1.

Daniel C. Hallin, & Paolo Mancini. 2004. Comparing media systems: Three models of media and politics. New York, NY: Cambridge University Press. 26-33. ISBN 9780511790867.

Jan Hendl. 2016. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Praha: Portál. 50-54. ISBN 978-80-262-0982-9.

Jiří Kunc. 2000. Stranické systémy v rekonstrukci: Belgie, Itálie, Španělsko, Československo, Česká republika. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON). 262. ISBN 80-85850-79-6.

Maxmilián Strmiska, 1998. Regionální strany a stranické systémy: Španělsko, Itálie, Velká Británie a Severní Irsko. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury. 28-39. ISBN 80-85959-32-1.

Louise Phillips & Marianne W. Jørgensen. 2002. Discourse Analysis as Theory and Method. London: Sage Publications. 9. ISBN 978-0761971122.

Ladislav Skokan. 1998. Úvod do teorie geografie I. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně. 32. ISBN 80-7044-174-7.

Omar G. Encarnación. 2008. Spanish Politics: Democracy After Dictatorship. Polity. 40. ISBN 978-0745639932.

Richard Gunther & Anthony Mughan. 2000. Democracy and the Media: A Comparative Perspective. Communication, Society and Politics. Cambridge: Cambridge University Press. 45-51. ISBN 9781139175289.

Robert L. Trask. 1996. The History of Basque, Routledge. 29. ISBN 978-0415131162.

Robert P. Clark. 1979. The Basques, the Franco years and beyond, Reno. University of Nevada Press. 213-215. ISBN 978-0874170573.

Frank R. Baumgartner & Laura Chaqués Bonafont. 2015. All News Is Bad News: Newspaper Coverage of Political Parties in Spain. Political Communication: 24 2.

Martin Vávra, 2006. Tři přístupy k analýze diskurzu – neslučitelnost nebo možnost syntézy? V: Radek Tichý ed. "Miscellanea Sociologica 2006". Praha: Fakulta sociálních věd UK. 49-65.

Podpis studenta a datum

Schváleno	Datum	Podpis
Vedoucí práce		
Vedoucí bakalářského semináře		
Garant oboru		

Seznam příloh

Příloha č.1: Mapa baskických provincií (obrázek)

Příloha č.2: Počet zkoumaných článků (tabulka)